

ОПТУЖНИЦА ДРЖАВНОГ ТУЖИОЦА ИЗ ДЕЦЕМБРА 1936. ГОДИНЕ ПРОТИВ 33 ЦРНОГОРСКА КОМУНИСТА

О откривању (провали) и хапшењу црногорских комуниста током марта–маја и Белведерским догађајима 26. јуна 1936. године писали су: Нико С. Мартиновић, Батрић Јовановић, Блажо Јовановић и Јован Р. Бојовић. Белведерски догађаји били су и тема научног скупа који је одржан 19. и 20. новембра 1986. године у Титограду, у организацији Историјског института. Ни у досадашњим радовима нити пак у саопштењима са тог научног скупа није посвећена довољна пажња Оптужници државног тужиоца код Државног суда за заштиту државе против 33 црногорска комуниста који су изведени на суд у фебруару 1937. године.

Почев од 1932. године револуционарни покрет у Црној Гори био је у сталном политичком успону и бројном порасту чланства и Комунистичке партије и Савеза комунистичке омладине. Навешћемо неке податке о политичкој активности КПЈ у Црној Гори тога времена.

Током 1935. године Покрајински комитет КПЈ за Црну Гору, Боку, Санџак, Косово и Метохију предузео је низ организационих и политичких мјера у Црној Гори. Те и наредне 1936. године политички живот у Црној Гори био је веома динамичан и буран.

У другој половини 1935. године у Црној Гори је изведено неколико масовних антифашистичких демонстрација и политичких зборована. Тако су 2. августа 1935. године традиционални народни сабори на Шишком језе-

1 Нико С. Мартиновић, „Масовна политичка хапшења у Црној Гори и белведерски догађаји 1936. године“. – Историјски записи, 1953, бр. 3; Батрић Јовановић, „Комунистичка партија Југославије у Црној Гори 1919–1941. године“, Београд 1959; Јован Р. Бојовић, „Напредни омладински покрет у Црној Гори 1918–1941“, Титоград 1976; Блажо Јовановић, „Демонстрације на Белведеру“, Зборник сјећања активиста револуционарног покрета, Београд 1960, књига 4; Радоје Пајовић, „Активност Народног фронта у Црној Гори 1935–1936“, Историјски записи 1959, бр. 3 и 4.

ру, Комовима и Јеловици претворени у антифашистичке зборове. Током друге половине 1935. године у Црној Гори је одржано неколико великих политичких зборава Црногорског народног фронта слободе. Велики збор је одржан у Никшићу 5. августа, на коме су учествовали комунисти и представници опозиционих странака. На збор је дошло неколико хиљада лица из никшићког, дурмиторског и других крајева Црне Горе.

Средином августа одржан је збор у Бару, коме је присуствовала маса народа првенствено омладине из Црмнице, Бара и улцињског краја.

Велики збор је одржан 23. августа у Вирпазару, на коме је масовно учествовао народ из Црмничке и Ријечке нахије.

Крајем августа (28. августа 1935) аеромитинг у беранском (иванградском) крају претворен је у антиратне и антифашистичке манифестације.

У јесен 1935. године одржан је велики опозициони збор у Пљевљима, на коме је говорио и комунистички представник.

Крајем септембра 1935. године у Подгорици су одржане оштре и масовне демонстрације поводом доласка предсједника владе Милана Стојадиновића.

Преко јавних политичких иступања путем зборава и демонстрација током 1935. и почетком 1936. године Комунистичка партија и СКОЈ у Црној Гори успјели су да ангажују широке друштвене слојеве села и града и да их заинтересују за политичку борбу у земљи, а посебно у Црној Гори, на програму револуционарне борбе. Преко поменутих акција испољило се јединство демократских и антифашистичких снага у Црној Гори против политике владајућих југословенских кругова.

Током 1935. године Покрајински комитет КПЈ за Црну Гору, Боку, Санџак, Косово и Метохију покљонио је значајну пажњу идеолошко-политичком образовању партијског и скојевског чланства. Лична одговорност чланова и руководећих људи и Партије и Скоја била је велика. Све је то и те како утицало на снагу покрета. Иако под илегалним условима, формирана је техника Покрајинског комитета, у којој је штампан илегални лист **Удар**, орган Покрајинског комитета. Исте године илегално је излазио и омладински лист **Револуционар**. Издавани су и разни партијски прогласи и умножавана је илегална комунистичка литература.

Систематски идеолошко-политички и образовни рад са припадницима револуционарног покрета и његовим симпатизерима, политичка активност и активно учешће у политичким акцијама које је покретала Партија, довели су до пораста партијског и скојевског чланства у Црној Гори. Тако је почетком новембра 1935. у Црној Гори било 610 чланова КПЈ, организованих у 143 ћелије, 20 мјесних и 8 окружних комитета, на челу са Покрајинским комитетом. Од тог броја 70% су били сељаци, 21% радници, 7% интелектуалци и 2% жене.

У истом периоду било је 556 чланова СКОЈ-а, организованих у 137 ћелија, 83 мјесна и 4 окружна комитета, на челу са Покрајинским комитетом СКОЈ-а за Црну Гору, Боку, Санџак, Косово и Метохију.

Социјална структура чланова СКОЈ-а била је: 281 сељак, 144 радника, 117 интелектуалаца и 14 дјевојака.

Дакле, крајем 1935. године на територији Покрајинског комитета КПЈ за Црну Гору, Боку, Санџак, Косово и Метохију било је око 1.200 чланова Партије и Скоја. Била је то јака политичка снага, организационо чврсто повезана и изнад свега пожртвована и одговорна у извршавању задатака. Овоме треба додати и знатан број оних који су били обухваћени васпитним и образовним групама из којих се и регрутовало скојевско и партијско чланство.

За револуционарни покрет тада у Црној Гори карактеристично је то што је он све више попримао свеопшти карактер. Тиме се може објаснити и масовне револуционарне акције, па и Белведерске демонстрације, када је Комунистичка партија у Црној Гори бројно била преполовљена (од 610 чланова ухапшено је око 250). Упркос жестоке полицијске тортуре над народом, она је и у тако тешким приликама била у стању да покрене масе да јавно испоље и своје незадовољство стањем и захтјев за рјешавање неријешених питања.

Почетком марта 1936. године дошло је до откривања (провале) илегалних партијских организација у Црној Гори, хапшења и одвођења њиховог чланства у Дубровник, на истрагу, гдје су над ухапшеним вршена нечувена мучења. Били су то злочиначки поступци полицијских органа према лицима која су се борила за правду. Сматра се да је тада похапшено око 250 чланова Партије. Хапшења су трајала неколико мјесеци. Још средином марта дошло је до народног протеста и демонстрација у Колашину, Подгорици, Црмници и неким другим мјестима. Нарочито је био оштар сукоб голоруких сељака са жандарима у селу Сеоцима у Црмници, којом приликом су пале и недужне народне жртве. Борбу за слободу против туђина Црногорци су у прошлости плаћали крвљу. Исто тако је познато да су Црногорци пролили доста крви не само за уједињење Црне Горе и Србије већ и за очување уједињења и југословенске државе. На жалост, жртве су падале и у слободној држави. Тако су, на примјер, само у 1935. и 1936. на Београдском универзитету погинула два црногорска студента, у Сеоцима два и на Белведеру шест сељака. Као да је Црној Гори било суђено да крвљу плаћа и политичку борбу.

Поводом масовног хапшења по Црној Гори, жртава у Црмници, убиства студената Мирка Срзентића и Жарка Мариновића и црногорска комунистичка и друга студентска омладина у Београду, Загребу и другим факултетским мјестима, уз помоћ тамошњих партијских организација, повела је широку кампању против власти. У том циљу формиран су посебни одбори (за заштиту Црногораца), у које су улазили истакнути и угледни демократски политичари који су живјели ван Црне Горе. Слични одбори формиран су и у Црној Гори. Сви ови одбори међусобно су били повезани. Они су улагали протесте предсједнику владе и самој влади да се престане са прогонима Црногораца.

У име слободне црногорске интелигенције у Београду, њих 22 упутили су меморандум краљевским намјесницима, предсједнику владе и њеним

члановима, у коме је истакнуто да власти предузимају крајње нељудске мјере према црногорским сељацима, радницима и интелектуалцима – не због њихове кривице, већ због њихових политичких увјерења. У меморандуму је изнесен основни захтјев: да се престане са хапшењем људи и њиховим нечувеним мучењима у Дубровнику, Сарајеву и Београду.

Чланови Покрајинског комитета КПЈ за Црну Гору Никола Лекић, Благо Јовановић и Ристо Лекић, избјегавајући полицијске потјере, у условима тешког илегалног рада неуморно су радили на организовању и покретању народа да подигне глас против терора и безакоња у Црној Гори. Они су настојали да за то придобију и неке грађанске политичаре, па су у том циљу са њима и преговарали. Тако је дошло до споразума представника Комунистичке партије са представницима неких грађанских партија о заједничком иступу против режима у Црној Гори. Након тога дошло је до формирања Иницијативног одбора за сазивање протестног збора. Иницијативни одбор је издао проглас којим је позвао народ на велики збор у Цетињу, на коме је требало да се изрази снажни протест против насиља и тираније, да се тражи укидање диктаторског режима и обустава његових фашистичких метода насиља, а за основна грађанска права и равноправни положај Црне Горе у Краљевини Југославији. На сам дан одржавања – власти су забраниле збор. Тога дана наоружана жандармерија, полиција и војска запосјеле су прилазе Цетињу, како би спријечиле улазак народа у град.

Још у току припрема, Иницијативни одбор је одлучио о ношењу транспарената на којима су били исписани захтјеви, о ношењу црногорског барјака као симбола борбе за слободу црногорског народа у прошлости и о зборним мјестима на прилазима Цетињу са којих је требало да 26. јуна у одређено вријеме народ организовано крене у Цетиње на велики народни збор.

Према раније утврђеном плану, 26. јуна 1936. године око 10 часова на Белведеру се окупило неколико хиљада лица из разних крајева Црне Горе, носећи више транспарената и барјака. На транспарентима су били исписани основни захтјеви: **слобода, правда, рад, хљеб, мир и равноправност Црне Горе у Краљевини Југославији**, као и **борба против рата и фашизма**.

Пошто власти нијесу дозволиле улазак у Цетиње, Иницијативни одбор је одлучио да се збор одржи на Белведеру. Ту је говорио представник Удружене опозиције, црногорских федералиста и представник Комунистичке партије Југославије. Након говора и усвајања заједничких захтјева, одлучено је да се народ мирно разиђе кућама. Након тога је један од учесника збора испалио револверски хитац. То је полицији и жандармерији дало повода да отвори ватру на голоруки народ. Том приликом убијено је шест лица, и то: Јово Шофранац, Марко Јовићевић, Илија Рајнатовић, Нико Петричевић, Стево Вујовић и Шуња Вукмановић. Око 30 учесника збора је рањено, а неколико десетина ухапшено.

Белведерски догађаји убрзали су судску истрагу над похапшеним комунистима. Наиме, последице овога крвопролића, под притиском јавности

наложено је полицијским и судским органима да што прије заврше истрагу и да окривљене изведу пред суд.

Након дуге полицијске истраге у Дубровнику и Сарајеву, и нешто краће судске у Београду, државни тужилац код Државног суда за заштиту државе поднио је 2. децембра 1936. године Оптужницу против 33 комуниста из Црне Горе. На челу оптужнице је био тада познати црногорски комуниста Косто Ђуфна из Цетиња. Косто Ђуфна је до хапшења у марту 1936. године био организациони секретар Покрајинског комитета КПЈ за Црну Гору, Боку, Санџак, Косово и Метохију.

Оптужница је веома значајна као историјски извор, не само за податке о лицима која се у њој помињу већ и за комунистички покрет у цјелини у Црној Гори од 1930 па до марта 1936. године. За сваког оптуженог дати су основни биографски подаци.

Али Оптужница нам пружа и друге податке, као што су: социјално и имовно стање, вјерска припадност, да ли је лице раније осуђивано и сл. Од 33 оптужена, било је 13 радника, 7 сељака, 5 студената, 5 службеника (од којих 3 правника и 1 професор), 2 трговца и 1 приватни намјештеник. Од 33 њих, 5 је и до тада осуђивано по Закону о заштити јавне безбједности и поретка у држави. Од 33 оптужена 29 их се тада (2. децембра 1936) налазило у истражном затвору, а 4 на слободи.

Посебно је важно то што су у Оптужници дати и неки подаци (на основу полицијске истраге) о раду сваког појединца у комунистичком покрету. Истина, према тим подацима треба бити веома опрезан и критичан, с обзиром на другу чињеницу да је једно истрага пред полицијом, а сасвим друго истрага пред судом. Полицијска истрага је вршена под великим физичким присиљем и мучењима да се призна и оно што су други казали о раду у покрету, а у судској истрази сваки од окривљених је говорио оно што је хтио да каже, без икаквог присиљавања. Ипак, Оптужница се заснива и на полицијској и на судској истрази.

Поред наведених, Оптужница садржи и друге податке који омогућавају да се истражују поједина питања и да се подаци провјеравају, а то су записници са саслушања пред полицијским и судским органима и оних лица која се не налазе у Оптужници, саслушавање свједона, доказни материјал (*corpora delicti*) пронађен у тону хапшења код појединих лица или (сакривен) на разним мјестима. Сви ти подаци дају могућност да се врше упоређења и да се на тај начин дође до одређених закључака и истина.

У Оптужници има доста дантилографских грешана. Очигледне грешке смо исправили без напомена да смо то радили, јер су у питању само поједина слова. Али вршили смо исправку и крупних грешана, указујући на њих у напоменама. Што се тиче језика и стила, ништа није мијењано.

Полазећи од значаја Оптужнице као историјског извора за изучавање историје револуционарног покрета у Црној Гори у међуратном периоду, објављујемо је у цјелини. Она гласи:

О П Т У Ж Н И Ц А

Државни тужилац код Државног суда за заштиту државе на основу § 22 Закона о Државном суду за заштиту државе оптужује:

1) **ЋУФКУ КОСТУ** сина Василијева и Руже рођ. (Бава)¹ православне вере, рођеног 27 маја 1907 год. у Ријечи Црнојевића, срез Цетињски, боравиштем на Цетињу, југословенског држављанина, пекара, неожењеног, војску регулисао, без имовине, писменог, неосуђиваног, сада у истражном затвору;

2) **РАИЧЕВИЋА ДР. БЛАЖА**, сина пок. Пера и Маре рођ. Милић, православне вере, рођеног 7 априла 1897 године у Љешком Пољу, срез подгорички, боравиштем у Варајдину, југословенског држављанина, професора, ожењеног, оца једног детета, писменог, војску одслужио, без имовине, неосуђиваног, сада у истражном затвору.

3) **РАЈИЧКОВИЋ ВАСИЛИЈА**, сина пок. Стевана и Милице рођ. Врбица, православне вере, рођеног 16 јуна 1903 год. у Подгорици, боравиштем у Нишу, југословенског држављанина, заменика државног тужиоца, неожењеног, писменог, без имовине, неосуђиваног, војску служио, сада у истражном затвору;

4) **ЧЕЈОВИЋ ЂОКУ**, сина Милутинова и Неде, рођ. Брајовић, православне вере, рођеног 18 фебруара 1897. год. у Подгорици, боравиштем у Подгорици, југословенског држављанина, шофера, ожењеног, оца троје дјеце од 5–8 година, писменог, без имовине, војску служио, осуђиваног по Закону о заштити јавне безбедности и поретка у држави, сада у слободи;

5) **РАДАНОВИЋ ДР. БОШКА**, сина Миливоја и пок. Марије рођене Врбица, православне вере, рођеног 10 фебруара 1898 год. у Радановићима, срез бококторски, боравиштем на Цетињу, југословенског држављанина, адвоката, ожењеног, оца двоје деце од 3 до 10 година, писменог, без имовине, војску регулисао, осуђиваног, сада у истражном затвору;

6) **ВУШУРОВИЋ² ПАНТУ**, сина Јованова и Андре, рођене Ратковић, православне вере, рођеног 27 јула 1900 године на Цетињу, боравиштем на Цетињу, југословенског држављанина, столара, неожењеног, писменог, војску регулисао, без имовине, неосуђиваног, сада у истражном затвору;

7) **БОЉЕВИЋА НИКОЛУ**, пок. Јована и Маре рођене Перучић, православне вере, рођеног 26 новембра 1901 год. на Цетињу, боравиштем на Цетињу, југословенског држављанина, обућара, ожењеног, оца четворо деце, писменог, војску регулисао, без имовине, неосуђиваног, сада у истражном затвору;

8) **ВЕЛИМИРА МИЛУТИНА**, сина Марије рођене Велемир сада удате Шерм, православне вере, рођеног 18 јануара 1904 год. у Београду,

1 Било је изостављено презиме Бава, означено тачкицама.

2 Писало је Бушуровић, што је очито дактилографска грешка.

боравиштем у Скопљу, југословенског држављанина, чиновника поштанске штедионице, ожењеног, оца једног дјетета, без имовине, војску регулисао, неосуђиваног, сада у истражном затвору;

9) **МИЈОВИЋ ПАВЛА**, сина Видова и Јоване рођ. Лекић, православне вере, рођеног 7 јуна 1914 год. у Брђану, срез барски, боравиштем у Београду, југословенског држављанина, студента медицине, нежењеног, писменог, без имовине, војску регулисао, неосуђиваног, сада у истражном затвору;

10) **ЗЕКОВИЋА ВЕЉКА**, сина Симе и Савете рођ. Шибалић, православне вјере, рођеног 28 децембра 1906 год. у Никшићу, боравиштем у Никшићу, студента права, југословенског држављанина, нежењеног, писменог, без имовине, војску служио, неосуђиваног, сада у истражном затвору;

11) **МИЛАНОВИЋА³ НИШУ**, пок. Милована и Крстиње, рођене Радошевић, православне вере, рођеног 8 фебруара 1894 године у Пожару, срез даниловградски, боравиштем у Пожару, југословенског држављанина, земљорадника, нежењеног, писменог, војску служио, без имовине, осуђиваног по закону о заштити државе, сада у истражном затвору;

12) **ТРАПARIЋА МИРКА**, сина Спасоја и Маре рођ. Паликућа, православне вере, рођеног 25 новембра 1905 год. у Требињу, боравиштем у Никшићу, југословенског држављанина, трговца, нежењеног, писменог, војску регулисао, са имовином у вредности од 40.000 динара, неосуђиваног, сада у истражном затвору;

13) **РАДОВИЋА МАРКА**, сина Арсина и Велике рођене Милић, православне вере, рођеног 18 марта 1903 год. у Подгорици, боравиштем у Подгорици, југословенског држављанина, приватног намјештеника, нежењеног, писменог, без имовине, војску регулисао, осуђиваног по Закону о заштити јавне безбедности и поретка у држави, сада у истражном затвору;

14) **СТАНИЋА СЕРГИЈА**, сина пок. Косте и Велике, рођене Којашевић, православне вере, рођеног 5 октобра 1900 год. у Подгорици, боравиштем у Подгорици, југословенског држављанина, трговца, нежењеног, писменог, без имовине, војску служио, осуђиваног по закону о заштити јавне безбедности и поретка у држави, сада у истражном затвору;

15) **РАИЧЕВИЋА ВАСИЛИЈА**, пок. Марка и пок. Видосаве, рођене Богдановић, православне вере, рођеног у селу Љешно Поље, боравиштем у Подгорици, југословенског држављанина, кројачког радника, нежењеног, писменог, без имовине, војску није служио, осуђиваног по Закону о заштити јавне безбедности и поретка у држави, сада у истражном затвору;

16) **МРЕНОВИЋ СИМУ**, сина пок. Боже и Јелене рођ. Вујошевић, православне вере, рођеног 12 септембра 1907 год. у Подгорици, боравиштем у Подгорици, југословенског држављанина, обућарског

³ Милановић је завршио гимназијску матуру. Био је студент правног факултета.

кројача, ожењеног, оца двоје деце, писменог, без имовине, војску служио, осуђиваног, сада у истражном затвору;

17) **РАИЧЕВИЋА МИЛАНА**, сина Арсина и пок. Васа, рођ. Радуловић, рођеног месеца децембра 1908 год. у селу Љешко Поље, срез подгорички, боравиштем у Подгорици, југословенског држављанина, обућарског радника, нежењеног, писменог, без имовине, војску регулисао, неосуђиваног, сада у слободи;

18) **УСКОКОВИЋ ВИДАКА**, сина пок. Илије и Јане рођене Радуловић, православне вере, рођеног 15 априла 1904 год. у Подгорици, боравиштем у Подгорици, југословенског држављанина, обућарског радника, нежењеног, писменог, без имовине, војску служио, неосуђиваног, сада у истражном затвору;

19) **РАДОЊИЋА САВУ**, сина Мије и Петране рођене Стојановић, православне вере, рођеног 20 децембра 1909 год. у Подгорици, боравиштем у Подгорици, југословенског држављанина, обућара, нежењеног, писменог, без имовине, војску служио, неосуђиваног, сада у истражном затвору;

20) **АНЂЕЛИЋА ЉУБОМИРА**, сина Михајилова и Вукосаве рођ. Мегеница, православне вере, рођеног 1911 год. у Колашину, боравиштем у Колашину, југ. држављанина, студ. права, нежењеног, писменог, без имовине, војску није служио, неосуђиваног, сада у слободи;

21) **ТОШИЋА СТЕВАНА**, сина Милована и Васа рођ. Беговић, православне вере, рођеног 9 јануара 1911 год. у Колашину, боравиштем у Колашину, југословенског држављанина, бријачког радника, нежењеног, писменог, без имовине, војску служио, неосуђиваног, сада у истражном затвору;

22) **МЕДЕНИЦУ ЂУРУ**, сина пок. Раде и Вукосаве, рођ. Раичевић, православне вере, рођеног 23 априла 1913 год. у Никшићу, боравиштем у Колашину, југословенског држављанина, студента права, нежењеног, писменог, са имањем у вриједности од 60.000 динара, војску није служио, неосуђиваног, сада у истражном затвору.

24) **ГОЛУБОВИЋА РАДОЊУ**, сина пок. Ђукана и пок. Стојане, рођ. Јоксимовић, православне вере, рођеног 15 децембра 1907 год. у селу Бучу, срез Берански, боравиштем у Подгорици, југословенског држављанина, адвокатског приправника, ожењеног, оца једног детета, писменог, без имовине, војску није служио, неосуђиваног, сада у истражном затвору;

25) **ЋЕТКОВИЋА МИЛОША**, сина пок. Миладина и Петране, рођ. Милетић, православне вере, рођеног 13 априла 1905 год. у селу Баковићима, срез колашински, боравиштем у селу Баковићима, југословенског држављанина, студента филозофије, нежењеног, писменог, без имовине, војску служио, неосуђиваног, сада у истражном затвору;

26) **ПУРЛИЈУ ИЛИЈУ**, сина пок. Саве и Кристиње рођене Добрановић, православне вере, рођеног 18 јула 1897 год. у Бару, боравиштем у Бару,

југословенског држављанина, радника, ожењеног, оца шесторо деце, писменог, са имањем у вредности од 5.000 динара, војску служио, неосуђиваног, сада у истражном затвору;

27) **ЖУГИЋА ОБРАДА**, сина пок. Ристе и Петране, рођ. Јововић, православне вере, рођеног 3 априла 1894 године у селу Мљетичку, боравиштем у Бару, југословенског држављанина, земљорадника, ожењеног, оца шесторо деце, самоуког, без имовине, војску није служио, неосуђиваног, сада у истражном затвору;

28) **МУКА СТЕВАНА**, сина Тонија и Добрице рођене Пилетић, римокатоличке вере, рођеног 10 октобра 1910 год. у Бару, боравиштем у Бару, југословенског држављанина, столара, нежењеног, писменог, без имовине, војску служио, неосуђиваног, сада у истражном затвору;

29) **МАШАНОВИЋА БЛАЖУ**, сина Јока и Јошане рођене Влаховић, православне вере, рођеног 20 маја 1894. год. у селу Попратници, срез барски, боравиштем у селу Попратници, југословенског држављанина, земљорадника, нежењеног, писменог, без имовине, војску служио, неосуђиваног, сада у истражном затвору;

30) **ГРЕГОВИЋА МАРКА**, сина Ника и Еве рођене Суђић, православне вере, рођеног 14 марта 1887 год. у Петровцу на Мору, срез барски, боравиштем у Петровцу на мору, југословенског држављанина, земљорадника, нежењеног, писменог, без имовине, војску није служио, неосуђиваног, сада у истражном затвору;

31) **АНДРИЈУ ЉУБИШУ**, сина пок. Лазе и Стане рођ. Митровић, православне вере, рођеног 1902 год. у селу Св. Стефан, срез Которски, боравиштем у селу Св. Стефан, југ. држављанина, земљорадника, ожењеног, оца троје деце, писменог, са имањем у вредности од 100.000 динара, војску служио, неосуђиваног, сада у слободи;

32) **МЕДИН ДУШАНА**, сина пок. Илије и Марице рођене Мајинић, православне вере, рођеног 2 фебруара 1908 год. у Петровцу на мору, срез барски, боравиштем у Петровцу на мору, југословенског држављанина, земљорадника, нежењеног, писменог, са имањем у вредности од 8.000 динара, војску служио, неосуђиваног, сада у истражном затвору;

33) **МЕДИН ИЛИЈУ**, сина пок. Саве и Кате рођ. Вукотић, православне вере, рођеног 1909 год. у селу Петровцу на Мору, срез барски, боравиштем у селу Петровцу на мору, југословенског држављанина, земљорадника, нежењеног, самоуког, са имањем у вредности од 60.000 динара и то у заједници са браћом, војску служио, неосуђиваног, сада у истражном затвору;

и то:

1) Ћуфка Коста

а) да је незивесног дана крајем септембра или почетком октобра 1932 год. на покрајинској конференцији, која је одржана у стану Адолфа Мука у Котору, изабран за члана Покрајинског комитета К.П.Ј. за Црну Гору, у ком је комитету био члан све до свог хапшења, данле постао члан удружења, које има за сврху пропаганду комунизма;

б) да је истовремено до свог хапшења на Цетињу, знајући за његову садржину, другима давао на читање и ради растурања, те у истом циљу слао Окружним комитетима и Месним комитетима у Црној Гори овај комунистички материјал и то: листове „Удар“, „Пролетер“, „Хрватски пут“, „Революционер“, „Инструктор“, брошуре „Закон о становима“, „Намире за нуспристојбе“, „Шта и како да се ради“, „Вегетаризам“, затим разна писма, окружнице, резолуције, и остале саставе и напесе⁴ све наведено у записнику Управе полиције на Цетињу од 12 марта 1936 год. Стр. Пов. број 20/1936, дакле растурао поменуте комунистичке листове, брошуре, окружнице, писма, резолуције, саставе и напесе, чијом се целом садржином врши комунистичка пропаганда и убеђују други, да треба променити политички и социјални поредак у нашој држави насиљем и терором;

2) Раичевић Др. Ђлаво:

ц) да је неизвесног дана у другој половини 1931 године у Подгорици, постао члан Покрајинског комитета К.П.Ј. за Црну Гору, дакле постао члан удружења, које има за сврху пропаганду комунизма;

3) Рајичковић Василије:

ч) да је неизвесног дана крајем месеца септембра или почетком октобра 1932 год. на покрајинској конференцији која је одржана у стану Мука Адолфа у Котору, постао члан Покрајинског комитета К.П.Ј. за Црну Гору, затим 1933 год. у Подгорици члан комунистичке ћелије, у којој је био прочелник Станић Сергије, дакле постао члан удружења, која имају за сврху пропаганду комунизма;

4) Чејовић Ђоко:

д) да је неизвесног дана у другој половини 1931 год. у Подгорици постао члан Покрајинског комитета К.П.Ј. за Црну Гору, дакле постао члан удружења, које има за сврху пропаганду комунизма;

5) Радановић Др. Бошко:

е) да је неизвесног дана у месецу августу, септембру или октобру 1934 год. на покрајинској конференцији, која је одржана у стану Љумовић Боже у Подгорици, изабран за члана Покрајинског комитета К.П.Ј. за Црну Гору, дакле постао члан удружења, које има за сврху пропаганду комунизма;

6) Вушуровић Панто:

ф) да је неизвесног дана 1933 год. на Цетињу постао члан комунистичке ћелије, дакле постао члан удружења, које има за сврху пропаганду комунизма;

г) да је истовремено све до свог хапшења као руководилац комунистичко-пропагандистичког материјала и архивар Покрајинског комитета К.П.Ј. за Црну Гору, на Цетињу, знајући за садржину његову, у друштву са Ђуфком Костом слао Окружним комитетима и Месним

⁴ Послије ове ријечи текст – „Све наведено у записнику, револуције (резолуције – Д. Б.) и остале саставе“ поновљен је.

комитетима у Црној Гори и на Цетињу другима давао на читање и ради растурања комунистички материјал наведен горе под б), а сем овога да је на шапирографу у току 1935. год. на Цетињу умножавао комунистичке листове „Удар“, дакле штампао комунистичке листове „Удар“, те ове листове, као и остале листове, брошуре, летке, окружнице, писма, резолуције, саставе и напise, наведене горе под б) растурао, чијом се целом садржином врши комунистичка пропаганда и убеђују други, да треба променити политички и социјални поредак у нашој држави насиљем и терором;

х) да је више примерака од материјала наведеног горе под б) и одређеног за растурање, сазнавши за провалу комунистичке организације у Црној Гори, делимично закопао у ходнику своје куће, а делимично у дрварници, а сем овога да је три шапирографа и остали материјал потребан за умножавање на шапирографу закопао у подруму, дакле прикрио разни комунистичко-пропагандистички материјал, као и справе за умножавање оваквог материјала;

7) Бољевић Никола:

и) да је неизвесног дана половином 1934 године на Цетињу постао члан комунистичке партије, дакле постао члан удружења, које има за сврху пропаганду комунизма;

8) Велимир Милутин:

ј) да је неизвесног дана у току 1930 до половине 1934 год. у Подгорици постао члан комунистичке партије, дакле постао члан удружења, које има за сврху пропаганду комунизма;

9) Мијовић Павле:

к) да је неизвесног дана школске године 1933/34 на Цетињу формирао комунистичку ћелију и у њој био прочелник, дакле организовао и постао члан удружења, које има за сврху пропаганду комунизма;

10) Зековић Вељко:

л) да је незивесног дана почетком 1935 године постао члан Месног комитета СКОЈ-а у Никшићу, затим да је почетком месеца маја 1935 године у Никшићу постао прочелник комунистичке ћелије, а у септембру 1935. да је постао секретар Окружног комитета КПЈ у Никшићу, дакле постао члан удружења, која имају за сврху пропаганду комунизма;

љ) да је истовремено све до свог хапшења у Никшићу, као секретар и архивар Окружног комитета у Никшићу, комунистички материјал овог комитета, знајући за његову садржину, другима давао на читање и ради растурања, те у истом циљу слао Месним комитетима на територију Окружног комитета у Никшићу, и то: листове „Удар“, „Инструктор“, „Революционер“, „Хрватски пут“, „Класну борбу“, разна писма, окружнице, резолуције, летке, саставе и напise, наведене у записнику сресног начелства у Никшићу од 22 марта 1936 године Пов. бр. 512/36 о претресу стана Драшковића Петра, дакле растурао напред поменуте комунистичке листове, разна писма, окружнице, летке, саставе и напise, чијом се целом садржином врши комунистичка пропаганда и убеђују други, да треба

променити политички и социјални поредак у нашој држави насиљем и терором;

11) Милановић Ниша:

м) да је неизвесног дана 1934 године на састанку који је одржан код реке Бистрице, изабран за члана Окружног комитета КПЈ у Никшићу, дакле постао члан удружења, које има за сврху пропаганду комунизма;

н) да је истовремено све до свог хапшења у разговору са другима хвалио стање у Совјетској Русији и доказивао, да у нашој земљи данашњи социјални поредак треба изменити путем револуције и уредити по истом систему као у Совјетској Русији, а политички систем владавине заменити са комунистичком владавином, са чим је дакле усмено вршио комунистичку пропаганду и убеђивао друге, да треба променити у нашој држави политички и социјални поредак насиљем и терором;

12) Трапарић Мирко:

о) да је неизвесног дана месеца јула 1935 год. у Никшићу ступио у комунистичку ћелију, у којој је тада био прочелник Зековић Вељко, дакле постао члан удружења, које има за сврху пропаганду комунизма;

п) да је у лето 1935 год. у Никшићу, купивши два шапирографа и остали материјал потребан за умножавање на шапирографима, послао Ковачевићу Сави у Грахово, за кога је знао да је члан комунистичке партије и да ће на послатим му шапирографима умножавати комунистичко-пропагандистички материјал, дакле прибавио справе за умножавање комунистичко-пропагандистичког материјала;

13) Радовић Марко:

р) да је неизвесног дана 1931 год. у Подгорици постао члан комунистичке ћелије, у којој је био прочелник Љумовић Божо, затим да је неизвесног дана крајем септембра или почетком октобра 1932 год. на покрајинској конференцији која је одржана у стану Мука Адолфа у Котору, изабран за члана Покрајинског комитета КПЈ за Црну Гору и неизвесног дана 1935 године у Подгорици постао члан Месног комитета КПЈ и формирао комунистичку ћелију, у којој је био прочелник, дакле организовао и постао члан удружења, која имају за сврху пропаганду комунизма;

ц) да је у току 1935 и 1936 год. до свог хапшења у Подгорици, члановима своје ћелије Мреновић Сими, Раичевићу Милану и Ускоковићу Видаку на састанцима читао и тумачио разне летке комунистичке садржине, дакле растурао летке, чијом се целом садржином врши комунистичка пропаганда и убеђују други, да треба променити политички и социјални поредак у нашој Држави насиљем и терором;

14) Станић Сергије:

м) да је неизвесног дана крајем 1933 год. у Подгорици формирао комунистичку ћелију, у којој је био прочелник, затим да је у новембру 1935 год. у Подгорици постао члан Месног комитета КПЈ, дакле организовао и постао члан удружења, која имају за сврху пропаганду комунизма;

15) Раичевић Василије:

т) да је неизвесног дана 1935 год. у Подгорици постао члан комунистичке ћелије, у којој је био прочелник Рогошић Војо, у 1934 год. да

је ступио у ћелију Станића Сергије, а затим мало доцније у ћелију Љумовића Боже, а у јануару 1936 год. да је постао члан удружења, која имају за сврху пропаганду комунизма;

у) да је истовремено у три маха примивши од курира, који су донели од Покрајинског комитета КПЈ за Црну Гору, неколико бројева листа „Удар“ и „Хрватски пут“ и неколико комада комунистичких летака, предао Брковићу Сави, затим да је дао Сергију Станићу за Месни комитет КПЈ у Подгорици брошуру „Шта и како да се ради“ број 2 и да је уочи 1 маја 1934 год., примивши од Брковића Саве у Подгорици, и то у Главној улици у Београдској улици бацио по један комунистички летак, дакле растурао напред поменуто комунистичке листове, брошуре и летке, знајући да се целом њиховом садржином врши комунистичка пропаганда и убеђују други да треба променити политички и социјални поредак у нашој држави насиљем и терором;

в) да је неизвесног дана и то 10 дана пре свог хапшења 1936 год., примивши од Љумовића Боже да преда Брковићу Сави, а сазнавши за провалу ком. организ. у Црној Гори, снарио у зиду од клозета свога стана, комунистички материјал и то: један примјерак листа „Удар“ бр. 5–6 од 7 новембра 1935 год., један примерак листа „Хрватски пут“ бр. 12 од децембра 1935 год., и један летак са насловом „Саопћење Полит. бироа ЦК КПЈ“, наведене у записнику среског начелства у Подгорици од 3 априла 1936 год. Стр. бр. 57/36, дакле прикрио наведени комунистички материјал одређен за растурање, знајући да се целом његовом садржином врши комунистичка пропаганда и убеђују други, да треба променити политички и социјални поредак у нашој држави насиљем и терором;

16) Мреновић Симо, 17) Раичевић Милан и 18) Ускоковић Видак:

з) да су неизвесног дана 1935 год. у Подгорици постали чланови комунистичке ћелије, у којој је био прочелник Радовић Марко, дакле постали чланови удружења, које има за сврху пропаганду комунизма;

19) Радоњић Саво:

ж) да је неизвесног дана 1932 год. у Подгорици постао члан ћелије СКОЈ-а, дакле постао члан удружења, које има за сврху пропаганду комунизма;

аа) да је неизвесног дана и то: два месеца пре свог хапшења 1936 год. у Подгорици, примивши од Бешовића Николе и знајући за његову садржину, закопао у свом дворишту овај комунистички материјал и то: листове „Удар“, „Срп и чекић“, и разне летке, окружнице, саставе и написе, побројане у записнику Среског начелства у Подгорици од 24 априла 1936 год. Пов. бр. 126/520 о претресу дворишта Радоњића Саве, дакле прикрио напред поменути комунистички материјал, који је одређен за растурање и чијом се целом садржином врши комунистичка пропаганда и убеђују други да треба променити политички и социјални поредак у нашој држави насиљем и терором;

20) Анђелић Љубомир и 21) Тошић Стеван:

бб) да су неизвесног дана крајем 1934 године постали чланови Округног комитета и Месног комитета КПЈ у Колашину, затим доцније да

су постали прочелници поједине комунистичке ћелије у Колашину, дакле постали чланови удружења, а које има за сврху пропаганду комунизма;

Анђелић Љубомир сем напред наведеног:

ц) да је истовремено саставио концепт састава „Директиве за формирање СКОЈ-а“ и упутства за рад у Партији под насловом „Шта сваки друг мора да зна“ и ово предао Тошићу Стевану, дакле написао и растурао саставе, чијом се целом садржином врши комунистичка пропаганда и убеђују други, да треба променити политички и социјални поредак у нашој држави насиљем и терором;

Тошић Степа сем напред наведеног:

ћ) да је истовремено у Колашину све до свог хапшења другима давао на читање и ради растурања листове „Удар“, састав „Директиве за формирање СКОЈ-а“ и упутства за рад у партији под насловом „Шта сваки друг мора да зна“, саставе под насловом „Са VII Конгреса“; под насловом „Реферат Манујелског“ и брошуру „Кроз извањски уред“, затим да је неизвесног дана у месецу фебруару 1936 год. у Колашину дао Ракочевићу Милинну ради растурања овај комунистички материјал и то две брошуре са насловом „Вегетаризам“, једну брошуру са насловом „Намире за нуспристојбе“ „Шта и како да се ради“ бр. 5, једну брошуру са насловом „О VII конгресу коминтерне и о тактици наше партије“ и по један комад листа „Удар“ и то број 3–4 септембар–октобар 1935 и број 5–6 новембар децембар 1935 и руком штампана два примерка окружнице под насловом „Свим окружним и месним комитетима“ побројано у записнику Сресног начелства у Колашину од 16 јуна 1936 год. Пов. број 1006/36 о претресу стаје Ракочевића Луке; дакле растурао напред поменуте комунистичке листове, брошуре, саставе и окружнице знајући да се целом њиховом садржином врши комунистичка пропаганда и убеђују други, да треба променити политички и социјални поредак у нашој држави насиљем и терором;

22) Ракочевић Милинко:

ч) да је неизвесног дана месеца септембра 1935 год. у Колашину постао члан Окружног комитета и Месног комитета КПЈ, затим доцније прочелник једне комунистичке ћелије у Колашину, дакле постао члан удружења, која имају за сврху пропаганду комунизма;

д) да је истовремено неизвесног дана дао на читање Тошићу Стевану песме под насловом „Нове гусле“, затим да је, примивши од Тошића Стевана, предао Машковићу Радошу 20–25 састава под насловом „Директиве за формирање СКОЈ-а“ и упутства за рад у партији под насловом „Шта сваки друг мора да зна“, дакле растурао напред наведене песме и саставе, знајући да се целом њиховом садржином врши комунистичка пропаганда и убеђују други, да треба променити политички и социјални поредак у нашој држави насиљем и терором;

е) да је неизвесног дана и то 10–12 дана пре свог хапшења 1936 год., примивши у месецу фебруару од Тошића Стевана ради растурања, а сазнавши за провалу комунистичке организације у Црној Гори, предао

Ракочевић Станислави замотан у једној крпи овај комунистички материјал и то: брошуре „Вегетаризам“, „Намире за нуспристојбе“, „О VII конгресу коминтерне и о тактици наше партије“ и листове „Удар“ број 3–4 септембар–октобар 1935 и број 5–6 новембар–децембар 1935 и руком штампана два примерка окружнице под насловом „Свим окружним и месним комитетима“, наведено горе под цц), сакрио је у стаји стрица Луке Ракочевића, дакле прикрио напред наведене комунистичке брошуре, листове и окружнице, знајући да се целом њиховом садржином врши комунистичка пропаганда и убеђују други, да треба променити политички и социјални поредак у нашој држави насиљем и терором;

23) Меденица Ђуро:

фф) да је неизвесног дана концем јула 1935 год. у Колашину постао члан комунистичке ћелије, дакле постао члан удружења, које има за сврху пропаганду комунизма;

24) Голубовић Радоња:

гг) да је неизвесног дана почетком лета 1934 год. у Бару постао члан Комунистичке партије, затим доцније члан Месног комитета КПЈ у Бару, у јануару 1935 год. у Бару да је формирао комунистичку ћелију и у истој био прочелник, а у другој половини 1935 год. да је организовао привремени месни комитет КПЈ у Беранама, дакле организовао и постао члан удружења, која имају за сврху пропаганду комунизма;

хх) да је истовремено за време свог боравка у Бару до половине 1935 год., знајући за њихову садржину, давао на читање Муку Стевану комунистичке листове „Удар“, „Пролетер“ и „Класну борбу“ и брошуре „Шта и како да се ради“, дакле растурао напред поменуте комунистичке листове и брошуре, чијом се целом садржином врши комунистичка пропаганда и убеђују други, да треба променити политички и социјални поредак у нашој држави насиљем и терором.

25) Ћетковић Милош:⁵

ии) да је неизвесног дана 1931 год. у Београду постао члан комунистичке партије, дакле постао члан удружења које има за сврху пропаганду комунизма;

јј) да је неизвесног дана крајем месеца јула 1931 год. у Београду, примивши од сада осуђеног Милетића Петка, концепт летка под насловом „Радном народу града и села и угњетеним народима Југославије“ откуцао овај летак са писаћом машином на воштаној матрици, коју је предао Ивићу Михајлу ради умножавања; затим да је више примерана ових летакa, примивши од Ивића, ноћу очи 1 августа 1931 год., разбацао по улицама на Чубури; дакле штампао и растурао летке, чијом се целом садржином врши комунистичка пропаганда и убеђују други, да треба променити политички и социјални поредак у нашој држави насиљем и терором;

кк) да је неизвесног дана месеца августа 1931 год., сазнавши од Ивића да су неки растурачи летакa наведени под јј) ухапшени и да њега тражи полиција, са Милетићем Петком напустио Београд и илегално

5 Писало је „Милом“. Поуздано се зна да је ово Ћетковић Милош.

отишао у Беч, одакле је месеца октобра 1931 год., по налогу Централног комитета КПЈ, отишао у Москву ради похађања Совјетске партијске школе, коју је похађао једну годину дана, затим је упућен у једну фабрику у Москви на практични партијски рад, а након тога да је мјесеца априла 1935 год., по наређењу Централног комитета КПЈ, дошао у Беч, гдје му је Централни комитет дао фалсификован југословенски пасош на име „Младен Поповић“ трговац из Скопља, адресу Хотел Београд, Цетиње, нешто новаца за пут и наредио му да оде у Црну Гору и дође у везу са главним функционерима комунистичке организације у Црној Гори, које има упутити у нову партијску тактику, те да је 20 маја 1935 год. дошао на Цетиње, а доцније у Подгорицу, у којим је местима дошао у везу са неким члановима комунистичке организације, којима је говорио о новој партијској тактици, са чим је дакле потпомагао Централни комитет КПЈ у Бечу, знајући да то удружење ради против уређења, поретка и јавног мира наше државе;

26) Пурлија Илија:

лл) Да је неизвесног дана 1934 год. у Бару, постао члан Окружног комитета и Месног комитета, да је у Окружном комитету у другој половини 1935 год. постао секретар, дакле постао члан удружења, која имају за сврху пропаганду комунизма;

љљ) да је истовремено прочелницима ћелија, којих је било 5, давао листове „Удар“, да са садржајем истих упознају чланове својих ћелија, затим да је дао Жугићу⁶. Обраду ради растурања комунистичке листове „Удар“, разне резолуције, упутства, окружнице, летке, саставе, написе и брошуре „Шта и како да се ради“ бр. 3, све наведено у записнику Среског начелства у Бару од 27 маја 1936 год. Строго Пов. бр. 25/36 о претресу дворишта Жугића Обрада, дакле растурао је напред наведене листове, брошуре, резолуције, упутства, окружнице, саставе, написе и летке, са чијом се целом садржином, сем летана под бр. 17 под насловом „Другови“ и под бројем 24 под насловом „Другови радници“, врши комунистичка пропаганда и убеђују други, да треба променити политички и социјални поредак у нашој држави насиљем и терором;

27) Жугић Обрад:

мм) да је неизвесног дана 1934 год. постао члан Окружног комитета и Месног комитета КПЈ у Бару, дакле постао члан удружења која имају за сврху пропаганду комунизма;

нн) да је неизвесног дана и то 10 дана пре свог хапшења 1936 год. у Бару, примивши од Пурлије Илије горе под љљ) наведени комунистички материјал за растурање, а сазнавши за провалу комунистичке организације у Црној Гори, тај материјал и пресу за умножавање сакрио у свом дворишту, дакле прикрио комунистичко-пропагандистички материјал и пресу за умножавање ованвог материјала;

28) Мук Стеван;

оо) да је неизвесног дана месеца јануара 1935 год. у Бару постао

⁶ Писало је „Хугића“. Очито је: дактилографска грешка.

члан комунистичке ћелије, у којој је био прочелник Голубовић Радоња, затим да је неизвесног дана месеца фебруара 1936 год. постао члан Месног комитета КПЈ у Бару и прочелник ћелије СКОЈ-а, дакле постао члан удружења, која имају за сврху пропаганду комунизма;

пп) да је у току 1936 год. у Бару члановима своје ћелије СКОЈ-а давао на читање окружницу бр. 3 са насловом „Свим члановима комунистичке партије и СКОЈ-а“ и окружницу бр. 5 под истим насловом и летке са насловом „Радном народу села и града“, а који се завршавају са речима „Живела комунистичка партија Југославије“ и летке, који почињу са речима „Другови и другарице“, а завршавају се речима „Доље насиље и капиталистичка класа са њеним слугама“, дакле растурао напред наведене окружнице и летке, знајући да се целом њиховом садржином врши комунистичка пропаганда и убеђују други, да треба променити политички и социјални поредак у нашој држави насиљем и терором;

29) Машановић Благо:

рр) Да је неизвесног дана у првој половини 1935 године у селу Попратиници формирао комунистичку ћелију, у којој је био прочелник, затим да је неизвесног дана 1935 године у Бару постао члан Окружног комитета и Месног комитета КПЈ и да је од месеца маја 1935 године у Окружном комитету вршио функцију секретара, дакле организовао и постао члан удружења, која имају за сврху пропаганду комунизма;

сс) да је неизвесног дана 1935 год., примивши од Покрајинског комитета лист „Удар“ број 5–6 новембар–децембар 1935 доставио Месном комитету КПЈ у Бару, дакле растурао горе поменути комунистички лист, знајући да се целом његовом садржином врши комунистичка пропаганда и убеђују други, да треба променити политички и социјални поредак у нашој држави насиљем и терором;

30) Греговић Марко, 31) Андрија Љубиша и 32) Медин Душан:

мм) да су неизвесног дана у лето 1935 год., постали чланови Месног комитета КПЈ у Петровцу на мору, дакле постали чланови удружења, које има за сврху пропаганду комунизма;

33) Медин Андрија:

тт) да је неизвесног дана 1935 године у Петровцу на Мору постао члан комунистичке партије, дакле постао члан удружења, које има за сврху пропаганду комунизма; па да су напред наведеним радњама учинили и то:

1) Ђуфка Коста под а) злочинство из чл. 1 тач. 2, под б) злоч. из чл. 1 тач. 1 Закона о заштити јавне безбедности и поретка у држави;⁷

⁷ Члан 1. Закона о заштити јавне безбедности и поретка у држави гласи:

Чл. 1. – Као злочинство у смислу Казненог Законика сматраће се и ова дела:

1.) писање, издавање, штампање, растурање: књига, новина, планата или објава, којима се иде на то, да се ко потстрекне на насиље према државним властима предвиђеним Уставом или у опште да се угрози јавни мир или доведе у опасност јавни поредак. Ово важи и за сваку писмену или усмену комунистичку или анархистичку пропаганду или убеђивање других да треба променити политички или економски поредак у држави злочином, насиљем или ма којом врстом тероризма;

2.) организовање, потпомагање или постајање чланом каквог удружења, које би имало

- 2) Раичевић Др. Блажо под ц) злочинство из чл. 1 тач. 2 истог закона;
 3) Раичковић Василије под ч) злочинство из чл. 1 тач. 2 истог закона;
 4) Чејовић Ђоко под д) злочинство из чл. 1 тач. 2 истог закона;
 5) Радановић Др. Бошко под е) злочинство из чл. 1 тач. 2 истог закона;
 6) Вушуровић Панто под ф) злочин из чл. 1 тач. 2, под г) злочин из чл. 1 тач. 1, и под х) злочин из чл. 1 тач. 6 истог закона;
 7) Бољевић Никола под и) злочин из чл. 1 тач. 2 истог закона;
 8) Велимир Милутин под ј) злоч. из чл. 1 тач. 2 истог закона;
 9) Зековић Вељко под л) злочин из чл. 1 тач. 2 и под љ) злоч. из чл. 1 тач. 1 истог закона;
 10) Мијовић Павле под к) злоч. из чл. 1 тач. 2 истог закона;
 12) Трапарић Мирко под о) злоч. из чл. 1 тач. 2 и под п) злоч. из чл. 1 тач. 6 истог закона;
 13) Радовић Марко под р) злоч. из чл. 1 тач. 2 и под с) злоч. из чл. 1 тач. 1 истог закона;
 14) Станић Сергије под м) злоч. из чл. 1 тач. 2 истог закона;
 15) Раичевић Василије под т) злоч. из чл. 1 тач. 2, под у) злоч. из чл. 1 тач. 1 и под в) злоч. из чл. 1 тач. 6 истог закона;
 16) Мреновић Симо, 17) Раичевић Милан и 18) Ускоковић Видак под з) злоч. из чл. 1 тач. 2 истог закона;
 19) Радоњић Саво под ж) злоч. из чл. 1 тач. 2 и под аа) злоч. из чл. 1 тач. 5 истог закона;
 20) Анђелић Љубомир под бб) злоч. из чл. 1 т. 2 под цц) злоч. из чл. 1. т. 1 истог закона;

за сврху пропаганду комунизма, анархизма, тероризма или удружења за нелегално и непарламентарно приграбљивање власти као у опште оно што се садржи у предњој тачки;

3.) издавање под закуп или ма у којем виду уступање зграда или простора за скупљање лица, којима би био циљ припрема или рад за остварење чега од онога, што је изложено у горњим двама тачкама, ано је онај, који је зграду или просторије уступило, знао на шта ће се оне употребити;

4.) организовање, здруживање или пропаганда, којима се иде на то, да се проузрокује војна побуна, метеж или незадовољство код војника или да се грађани или војници не одазивају својим војним дужностима или да се омета, отежава или ограничи производња, поправка или пренос војног материјала или снабдевање војске за њене потребе као у опште свака пропаганда против установе војске, као и свака припрема, покушај или извршење у циљу да се поруше или пониште објекти, који служе јавном саобраћају, јавним инсталацијама и потребама;

5.) стављање у везу са каквом личношћу или каквим друштвом у иностранству у циљу добијања какве помоћи отуда ради припреме за револуцију или насилну промену садашњег политичког стања у земљи или другог чега у предњим тачкама предвиђенога, као и свако помагање кога иностранога листа или друштва од стране некога са територије наше Краљевине, кад то лице или друштво ради против уређења, поретка или јавнога мира наше државе;

б.) производња или прикупљање оружја, оруђа, справа или експлозива ради којег од напред споменутих циљева, као и свако прикривање тих предмета;

7.) припрема, покушај или извршење убиства ма кога органа власти или политичке личности.

- 21) Тошић Стеван под бб) злоч. из чл. 1 тач. 2 и под ћћ) злоч. из чл. 1 тач. 1 истог закона;
 22) Ракочевић Миленко под чч) злоч. из чл. т. 2, под дд) злоч. из чл. 1 тач. 1 и под ее) злоч. из чл. 1 тач. 6 истог закона;
 23) Меденица Ђуро под фф) из чл. 1 тач. 2 истог закона;
 24) Голубовић Радоња под гг) злоч. из чл. 1 тач. 2 и под хх) злоч. из чл. 1 тач. 1 истог закона;
 25) Ћетковић Милош под ии) злоч. из чл. 1 тач. 2, под јј) злоч. из чл. 1 тач. 1 и под кк) злоч. из чл. 1 тач. 5 истог закона;
 26) Пурлија Илија под лл) злоч. из чл. 1 тач. 2 и под њњ) злоч. из чл. 1 тач. 1 истог закона;
 27) Жугић Обрад под мм) злоч. из чл. 1 тач. 2 и под нн) злоч. из чл. 1 тач. 6 истог закона;
 28) Мун Стеван под оо) злоч. из чл. 1 тач. 2 и под пп) злоч. из чл. 1 тач. 1 истог закона;
 29) Машановић Блажо под рр) злоч. из чл. 1 тач. 2 и под сс) злоч. из чл. 1 тач. 1 истог закона;
 30) Греговић Марко, 31) Андрија Љубиша и 32) Медин Душан под мм) злоч. из чл. 1 тач. 2 истог закона;
 33) Медин Андрија под тт) злоч. из чл. 1 тач. 2 истог закона;

За све кажњиво по чл. 2 од I Закона о заштити јавне безбедности и поретка у држави, у вези параграфа 17 Закона о Државном суду за заштиту државе, те још за све сем Раичевића др. Блажа, Раичковића Василија, Чејовића Ђоке, Радановића Др. Бошка, Бољевића Николе, Велимира Милутина, Мијовића Павла, Станића Сергије, Мреновића Симе, Раичевића Милана, Ускоковића Видака, Меденице Ђуре, Греговића Марка, Андрије Љубише, Медина Душана и Андрије, с обзиром за § 62 Крив. закона;

Стога се предлаже:

I. Да се главни претрес одреди пред Државним судом за заштиту државе надлежним по § 13 Закона о Државном суду за заштиту државе;

II. Да се на главни претрес приведу сви окривљени, који се налазе у истражном затвору, а они, који су слободни, да се позову;

III. Да се на главном претресу расмотре све корпора деликти и прочитају ова акта:

Из акта Д. Т. бр. 558/36 односно Д. С. бр. 23/36:

- 1) Увод пријаве дн. бр. 1-а
- 2) Списак корпора деликти пронађених код окр. Вушуровић Панте и Драшковић Петра дн. бр. 1-б
- 3) Записници о претресу стана окривљених под 2) и то број Управе полиције на Цетињу од 12 марта 1936 године Стр. Пов. бр. 20/1936 и Среског начелства у Никшићу од 22 марта 1936 год. Пов. Бр. 512/36 са пронађеним корпора деликти;
- 4) Записник Среског начелства у Бару од 11 маја 1936 год. Пов. бр. 476/36 са пронађеним ком. материјалом на имању окр. Миленовића Нише;

5)	Судски записник	Окр.	Маркотић Ружице	дн. бр. 5
6)	Судски записник	окр.	Драшковић Петра	дн. бр. 10
7)	"	"	Петровића Др. Грује	" " 26
8)	"	"	Секулића Душана	" " 45
9)	"	"	Котораш ^{7а} Стане	" " 70
10)	"	"	Мун Катице	" " 75
11)	"	"	Лакковића Милутина	" " 88
12)	"	"	Симанић Милете	" " 93
13)	"	"	Вујичића Светозара	дн. бр. 94
14)	"	"	Маринића Боже	109
15)	"	"	Радана Милан	" " 128
16)	"	"	Кеслера Милована	" " 131
17)	"	"	Лазовића Бошка	" " 148
18)	"	"	Маринић Олге	" " 165
19)	Судски записници сведока Вушуровића Спасоја,
Олујића Душана, Спасића Ђуре, Вушуровића
Радована, Бајовића Војина, Винека Др. Владимира
185 ћ, 221 и 230;			" " 185-а
20)	Уверење о владању, имовинском стању, изводи из
матица рођених и казнени листови;
Из акта Д. Т. бр. 920/36 Д. С. бр. 24/36;			
21)	Увод пријаве и списак корпора деликти са запис-
ником Среског начелства у Подгорици од 24 априла
1936 год. пов бр. 126/520 и строг. Пов. 57/36 о
ком. материјалу пронађеном у дворишту окр.
Радоњића Саве и Раичевића Василије			дн. бр. 1
и 93;
22)	Судски записник	окр.	Крцуновића Душана	" " 9
23)	"	"	Радуловића Душана	" " 29
24)	Изводи из матица рођених, уверења о владању
и имовном стању и казнени листови за окривљене;
Из акта Д. Т. бр. 1023/36 односно Д. С. бр. 26/36;			
25)	Увод пријаве и списак корпора деликти са записником
Среског начелства у Колашину од 16 јуна 1936 год.
Пов. бр. 1006/36 о пронађеном ком. материјалу у ста-
ји Ракочевића Луке и записником истог среског начел-
ства Стр. Пов. бр. 47/36 од 8 јуна 1936 год. са про-
нађеном брошуром „Кроз извањски уред“ у стаји Анђе-
лића Љубомира			дн. бр. 1;
26)	Судски записник	окр.	Ракочевић Раде	" " 9;
27)	"	"	Машановића Новице	" " 11;
28)	"	реум.	Ракочевић Станиславе	" " 14;
29)	"	окр.	Селића Војина	" " 27;

^{7а} Писало је Которам.

- 30) Извештај Жанд. станице Колашин од 25 августа 1936
Пов. бр. 718 о владању окр. Анђелића Љубомира, То-
шића Стевана и Ракочевића Миленка " " 83
- 31) Извод из матица рођених, уверења о владању и имов-
ном стању и казнени листови за окривљене из акта Д.
Т. вр. 1024/36 односно Д. С. Бр. 25/36
- 32) Увод пријаве дн. бр. 1
- 33) Извод из матице рођених, уверења о владању и имов-
ном стању и казнени лист за окр. Радоњића Голуба и
Петковића Милоша што се све има прибавити
Из акта Д. Т. бр. 1172/36 односно Д. С. бр. 22/36;
- 34) Увод пријаве дн. бр. 1;
- 35) Записник Среског начелства у Бару од 27 маја 1936
год. Стр. Пов. бр. 25/36 са пронађеним ком. матери-
јалом у дворишту окр. Жугића Обрада дн. бр. 1/69;
- 36) Судски записник одк. Ђуровића Мирчете дн. бр. 17;
- 37) " " " Ђуровића Велише дн. бр. 20;
- 38) Изводи из матица рођених, уверења о владању и имов-
ном стању и казнени листови за окривљене;
- 39) Извјештај Зембиљу о стању и раду партије на подручју ПК КПЈ за
Црну Гору и Приморје пронађен код осуђеног Митровића Ђорђа и
судски записник овога Д. Т. бр. 2579/35 односно Д. С. бр. 3/36;
- 40) Судски записници окр. Драгојевића Душана, Маленице Паске, Раде-
љевић Бруне и Машановића Николе о слању материјала у Црну Гору –
дн. бр. 33, 35, 10 и 13, кривичног предмета Д. Т. број 460/36 одно-
сно Д. С. Бр. 14/36.
- 41) Полицијски записник окр. Милетића Петка од 3/11 1932. бр. 17 из
предмета Д. С. бр. 53/32.
- 42) Летак са насловом „Радном народу града и села“ и угњетеним наро-
дима Југославије из акта противу Ивића Михаила Д. С. бр. 36/31;
Акта под број 39–42 приложена.

О Б Р А З Л О Ж Е Њ Е

Дана 14 новембра 1935 год. у Загребу је ухапшен сада осуђени Митровић Ђорђе који је био члан „Земаљског бироа“ КПЈ или скраћено „Зембиља“. Том приликом код њега је била једна ташна, која је имала тајну преграду и у којој је пронађен разни материјал који се је односио на рад „Зембиља“ и везе његове са ЦК КПЈ и са ПК КПЈ у земљи и рад ових комитета. Између осталог пронађен је и извјештај „Зембиљу“ о стању и раду Комунистичке партије на подручју Покрајинског комитета КПЈ за Црну Гору и Приморје. 8

Из овога извјештаја јасно се види и разабире, да постоји Покрајински комитет КПЈ за Црну Гору и да је он одржавао везу са „Зембиљем“ у Загребу и са осталим комунистичким организацијама у Црној Гори. Према овоме извјештају на подручју овог Покрајинског комитета било је формирано осам Окружних комитета, двадесет месних комитета и 143

8 Извјештај је објављен у Историјским записима 1959/1.

ћелије са 610 чланова. Од стране чланова поменутих организација у неколико места у Црној Гори приређене су комунистичке демонстрације. Даље се у овоме извештају говори о оснивању синдиката од стране комуниста по директивама изданим од стране партије, о искоришћавању националног питања, о раду на селу, о формирању „Црвене помоћи“ и о формирању СКОЈ-а и Народног фронта. На концу се у извештају, с обзиром на пораст организација и то нарочито у селу, тражи што већи број партиских функционера и способних руководиоца, затим што чешће слање илегалног материјала и што издашнија новчана помоћ за рад у организацијама и за штампање илегалног листа, органа покрајинског комитета и другог илегалног материјала, пошто чланарина која се купи врло мизерно од чланова организације, није довољна и за потребе месног комитета, па да због тога Покрајински комитет мора финансиски да помаже многе окружне комитете, да би могли функционисати.

Истинитост поменутог извештаја у погледу демонстрација и растурања комунистичких летана била је позната полицијским властима, како се то види из извештаја управе полиције на Цетињу. Поводом тога од стране ове Управе поведени су извиђаји, у сврху откривања и хапшења чланова комунистичке организације на подручју Покрајинског комитета за Црну Гору и Приморје.

Извиђајима и кривичном истрагом несумњиво је утврђено, да је тада на Цетињу постојао Покрајински комитет КПЈ, да је овај стајао у вези са „Зембиљом“ у Загребу и са осталим јединицама комунистичке организације на свом подручју. За ово је доказ и чињеница, што су издавани и комунистички листови и то: „Удар“ орган Покрајинског комитета КПЈ за Црну Гору и Приморје, „Инструктор“ – орган Месног комитета организације ком. партије и „Револуционер“ – орган комунистичке организације „Савеза комунистичке омладине“ и што је пронађена већа количина комунистичког материјала код окр. Вушуровића Панте, Драшковића Саве, Радоњића Саве, Раичевића Василије, Ракочевића Луке и Жугића Обрада. Како и на који начин код ових лица дошао пронађени комунистички материјал, то ће се видјети из даљег образложења оптужнице.

Надаље извиђајима и кривичном истрагом утврђено је и то: да су окривљени стварно извршили у диспозитиву оптужнице наведена кривична дела, што ће се такође видети из даљег образложења оптужнице.

1. – Окр. Ћуфка Коста на саслушању код полиције признао је, да је године 1932 фирмиран Покрајински комитет КПЈ за Црну Гору на челу са Муком Адолфом из Котора. Рад овог комитета да је био врло слабо развијен, те да је због тога месеца октобра 1933. године⁹ у Котору, у кући Мука Адолфа, одржана Покрајинска конференција. На тој конференцији да су били присутни претставници месних партиских организација из више места и то: Мук Адолф, Раичевић Др. Блажо, професор, Рајичковић

⁹ Конференција је одржана 1932. године.

Василије, судски приправник Окружног суда у Подгорици, Чејовић Ђока, шофер из Подгорице, те један сељак из Куча и један из Котора или из околине Котора и он. По завршетку конференције да је изабран нови одбор Покрајинског комитета, у који су ушли: он, Рајичевић Др. Блажо, Рајичковић Василије, Чејовић Ђоко, Мук Адолф и Љумовић Божо. Овако формиран Покрајински комитет да је функционисао све до септембра 1934 год., када је наредна покрајинска конференција одржана у стану Љумовић Боже у Подгорици. Тада је изабран нови одбор покрајинског комитета, у који су ушли – Лекић Никола, бив. банкарски чиновник, Радановић Бошко, адвокат са Цетиња, он, Брковић Саво и још неки. На овој конференцији донешен је закључак да се седиште комитета пренесе из Подгорице на Цетиње, што је и учињено. Тада да је рад овог комитета постао активнији и да је успео да образује осам окружних комитета, 20 месних комитета и већи број ћелија. Покрајински комитет да је новац примио од Централног комитета из Беча преко „Зембиља“ у Загребу и то на адресу Радановића Бошка. Исто тако да је примао комунистички материјал, који је слат преко Котора и Дубровника. Тај материјал и материјал који је издао технички апарат комитета, да су он и окр. Вушуровић Панто слали Окружним комитетима.

Све напред наведено на саслушању код суда поренао је, тврдећи да полициски записник не одговара истини. Ова његова одбрана је [оборена] судским исказом окр. Чејовића Ђоке и Бољевића Николе. Према исказу Чејовића он је био на Покрајинској конференцији, која је одржана крајем септембра или почетком октобра 1932. године у Котору, у стану Адолфа Мука, те је на тој конференцији изабран за члана Покрајинског комитета. Према исказу Бољевића Николе он је био на састанку чланова Покрајинског комитета за Црну Гору, а који је састанак одржан средином лета 1935 године у једној колиби код места Хума. Надаље он је Бољевићу говорио о потреби формирања комунистичке партије и да је Бољевић из његова говора закључио, да је он члан комунистичке партије. Осим исказа напред наведених, судским исказом окр. Драгојевића Душана, у кривичном предмету противу Машановића Николе и друг. Д. Т. број 460/36, односно број 14/36, установљено је, да је по окр. Мијовићу Павлу из Дубровника послан један пакет комунистичког материјала за окр. Ћуфну Косту. У том пакету биле су комунистичке брошуре „Закон о становима“, „Намире за нуспристојбе“, „Шта и како да се ради“ број 4 и листови „Пролетер“ и „Хрватски пут“. Да је овај материјал био, то се види из предмета Д. С. број 14/36, јер су чланови комунистичке организације у Дубровнику из Сплита добили два нуфера оваквог материјала, од кога су један пакет послали Ћуфки по Мијовићу Павлу. Све напред наведено, и што је код окр. Вушуровића Панте нађена већа количина разног комунистичког материјала¹⁰ је доказом, да је казивање окр. Ћуфке и осталих окривљеника, који су били на тој конференцији, код полиције истинито, те да је окр. Ћуфка Коста заиста био члан комунистичке организације наведене у

¹⁰ Види: Јован Р. Бојовић, „Откривање архиве Покрајинског комитета КПЈ за Црну Гору 1936. године“, Историјски записи, 1974, бр. 3–4.

диспозитиву оптужнице и да је као члан окружним и месним комитетима у Црној Гори слао и давао на читање и растурање комунистички материјал наведен у диспозитиву оптужнице. Да није био члан, то свакако не би долазио на речене састанке, о којима говоре окр. Ђоко Чејовић и Бољевић Никола. Исто тако он не би примао комунистички материјал, који је према напред изложеном послан од комунистичке организације из Дубровника.

2. – Окр. Раичевић Др. Блажо на саслушању код полиције признао је, да је као студент био комунистички оријентисан и припадао комунистичком клубу на београдском универзитету, али да тада није радио ништа илегално. По свршетку студија да је дошао у Подгорицу 1927 год. и тад почео са издавањем листа „Радни народ“ – орган Републиканског савеза радника и сељака, који је излазио до маја месеца 1928 год. у другој половини 1931 године да му је дошао Мук Адолф и рекао, да је од Централног комитета добио мандат за формирање Комунистичке партије у Црној Гори и да му је том приликом предложио, да они формирају Покрајински комитет КПЈ за Црну Гору, рекавши да би у тај комитет имала ући три лица и то: он, Мук Адолф и Чејовић Ђоко. Он да је дао за то пристанак, и да су се њих три састала и претресли сва питања у вези обнављања Покрајинског комитета. Овај комитет, овако састављен, да је функционисао до месеца октобра или новембра 1932 године и да је тада одржана Покрајинска конференција у стану Мука Адолфа у Котору. На тој конференцији да су разрешени од дужности чланова покрајинског комитета он, Мук Адолф и Чејовић Ђоко и да су изабрани нови чланови Покрајинског комитета и то: Рајичковић Василије, Радовић Марко и Љумовић Божо и то овај у својству секретара. Сем ове тројице да су на тој конференцији били присутни још Ђуфка Коста, Брковић Саво и три до четири лица, која није познавао. Поред осталих да је и он на тој конференцији поднео извјештај и то о сељачком питању и о стању грађанских партија у Црној Гори. Даље је признао, да је на захтјев Мука Адолфа написао студију под насловом „Економски костур Црне Горе“, коју је предао Муку, а овај да је послао Централном комитету.

На саслушању код суда он је изменио свој полициски исказ и признао само, да је у другој половини, 1931 године постао члан Покрајинског комитета за Црну Гору и да су у том комитету још били чланови Мук Адолф и пок. Драгојевић Станко. Формирање овог комитета да је уследило на тај начин, што су се њих три случајно састали и том приликом повели разговор о политичким приликама, а након тога да су се сложили, да би требало формирати Покрајински комитет. Разлог за то да је био тај, што је радништво, приликом избора извршених те године, гласало за диктатуру, а они су хтели да те људе отргну од диктатуре, односно од њеног утицаја. Ово да су учинили из властите иницијативе, а не по налогу Централног комитета. У том комитету Мук да је предузео организациону страну и одржавање унутрашњих и спољних веза. Он као интелектуалац да је преузео духовно вођство, док пок. Драгојевић да није имао одређене функције. Тај Покрајински комитет да је постојао до априла 1932 године, тј. до одласка Мук Адолфа из Подгорице у Котор. Рад тог комитета да је био раван нули

јер нису формирали никакву другу организацију, нити су повели и извели какву акцију. Од овог времена да није био члан никакве комунистичке организације, а нити имао везе са каквим организацијама, у колико су исте постојале. Исто тако да није имао никаквих веза са каквом комунистичком илегалном акцијом, а нити му је о њима било што познато. Окривљени Чејовић Ђона да није имао везе са наведеним комитетом. Он да није био на Покрајинској конференцији, која је према исказу окр. Чејовића Ђоне одржана крајем септембра или почетком октобра 1932 године у стану Мука Адолфа у Подгорици.¹¹ Такођер да није могао на тој конференцији да одбије чланство у Покрајинском комитету, наводећи као разлог за то премештај његове жене из Црне Горе, јер је његова жена по потреби службе премештена истом у априлу 1933 године, дакле 7 месеци по одржавању конференције.

Чланство окр. Рајичевића Др. Блажа у комунистичкој организацији поред његова признања установљено је и доказано и судским исказом окр. Чејовића Ђоне, јер је он према исказу овога био на поменутој покрајинској конференцији, која је 1932 године одржана у стану Мука Адолфа, у Котору. Поред овога његово се чланство огледа и у томе, што је он према судском исказу окр. Велимира Милутина, са овим разговарао о комунизму и што је Велимиру било познато, да је он комуниста и да ради на томе. Са свим горе изложеним установљено је, да је он био члан комунистичке организације и то ПК КПЈ за Црну Гору. Да није био члан то он не би долазио на поменуту покрајинску конференцију, како је то установљено судским исказом окр. Чејовића Ђоне, као и његовим признањем код полиције осталих окривљеника који су присуствовали тој конференцији.

3. – Окр. Рајичковић Василије на саслушању код полиције признао је, да је почетком 1932 године, на наговор Раичевића Др. Блажа, у Подгорици постао члан комунистичке ћелије. Надаље да је на позив истога месеца октобра 1932 године отишао на Покрајинску конференцију, која је одржана у стану Мука Адолфа у Котору. Са њим да су отишли Чејовић Ђона и Брковић Саво. На тој конференцији да је извршен избор чланова Покрајинског комитета у који су ушли: Он, Радовић Марко и Љумовић Божо. Он да је од Мука примио 3.000 динара за партијске трошкове као и архиву покрајинског комитета. О резултату ове конференције да је обавестио Радовића Марка и Љумовића Божу, предавши Радовићу новац, а Љумовићу архиву. После овога па све до пролећа 1934 године, по налогу Љумовића Боже да је одлазио пет до шест пута у Котор код Мука Адолфа, којем је, пошто је исти одржавао везу са Централним комитетом, реферисао о раду Покрајинског комитета. Сваки пут да је од Мука примио новац у разним сумама од 500 до 2.000 динара и усмене инструкције за рад. Приликом последњег одласка у Котор да му је Мук рекао, да ће Покрајински комитет сам одржавати везе са Централним комитетом, те да му је за то дао адресе за дописивање, као и шифру, упутивши га у руковању

¹¹ Конференција је одржана 1932. године у Котору, а не у Подгорици (Титограду).

истом. Примљени новац и инструкције да је предао некад Љумовићу, а некад Радовићу, а шифре и адресе, по налогу Љумовића, да је предао Радовићу. У току свога рада да је више пута долазио у сукоб са Љумовићем и Радовићем, који су му пребацивали пасивност. Због тога да га нису обавестили о Покрајинској конференцији, која је одржана месеца августа 1934. О одржавању те конференције и да је том приликом изабран нови одбор покрајинског комитета, да је сазнао после конференције од Љумовића Боже. Крајем октобра 1934 године да је премештен из Подгорице за Ниш и од тада да је прекинуо сваку везу са лицима из покрета.

Све горе наведено на саслушању код суда порекао је, тврдећи да полициски записник не одговара истини. Надаље је казао да и судски исказ окр. Чејовића Ђоке, у колико се односи на њега, не одговара истини, јер да он није присуствовао никаквој конференцији у Котору, нити му је било што о томе познато.

Ова и оваква његова одбрана оборена је судским исказом окр. Чејовића Ђоке, који је код суда казао, да је окривљени Рајичковић Василије био на поменутој конференцији, која је одржана у стану Мука Адолфа у Котору и да је на тој конференцији изабран за члана Покрајинског комитета. Тврдња окр. Рајичковића Василија да је окр. Чејовића Ђоке не одговара истини, не може се уважити, јер он у погледу истинитости исказа окр. Чејовића Ђоке, који теретећи њега терети и себе, није навео никакве стварне доказе. Надаље судским исказом окр. Чејовића Ђоке утврђено је све оно, што су окр. Рајичковић Василије, и остала лица, која су била на овој конференцији признали и казали на полицији у погледу поменуте конференције и избора чланова за Покрајински комитет. Дакле овим је доказано и утврђено, да је он заиста био члан Покрајинског комитета КПЈ и ком. ћелије.

4. – Чејовић Ђока на саслушању код полиције признао је, да се је 1920 године почео да интересује за комунизам и да је већ тада постао члан Комунистичке партије, која је тада била дозвољена. У партији да је остао до Обзнане. Од тада да није ништа радио већ само да је 1923 године, приликом избора радио за листу „Независне радничке партије“. После тога да се сасвим повукао и све до 1932 године да није узимао никаквог активног учешћа у политичком животу. Ове године да је са Адолфом Муком, за кога је знао још од раније да је припадао Комунистичкој партији и да је у истој био један од вођа, да је почео да разговара. Њих два да су се са Раичевићем Др. Блажом чешће састајали и разговарали те да су он и Раичевић Мук дали пристанац, да ступају за чланове покрајинског комитета КПЈ за Црну Гору и Боку, у коме је комитету Мук био секретар. После месец дана да је Мук отишао у Котор. Месеца октобра 1932 да је дошао у Подгорицу, те њему и Блажу рекао, да ће се држати Покрајинска конференција у Котору. У погледу ове конференције казао је као и окривљени Раичевић Др. Блажо. Даље, је признао да је месеца августа 1934 године отишао на Покрајинску конференцију, која је одржана у кући Љумовића Боже у Подгорици. Ту да је затекао Љумовића Божу,

Раичевића Др. Блажа, Радовића Марка, Брковића Саву, Лекића Николу и још нека лица, која није познавао. Конференцију да је отворио Љумовић, као секретар Покрајинског комитета и реферисао о раду истога. По свршеном реферату да је предложио, да се седиште комитета премести из Подгорице на Цетиње. После Љумовићева реферата да су присутни делегати реферисали о раду окружних и месних комитета, а на концу да је извршен избор нових чланова Покрајинског комитета и у тај да су ушли Лекић Никола, у својству секретара, Ћуфка Коста и Радановић Бошко, и ако нису били присутни. Од тада да је био изолован од рада у Комунистичкој партији.

На саслушању код суда он је свој предњи полицијски исказ изменио у толико, што је признао само, да је био на покрајинској конференцији, која је одржана крајем септембра или почетком октобра 1932 године у стану Мука Адолфа у Котору. Рекао је да су на тој конференцији поред њега били још Раичевић Др. Блажо, Рајичковић Василије, Мук Адолф, Ћуфка Коста и још седам непознатих лица. Том приликом да је извршен избор чланова Покрајинског комитета, у који су изабрани Рајичковић Василије, Радовић Марко и Љумовић Божо, у својству секретара. Љумовић и Радовић да нису били на тој конференцији.

Чињеница, што је крајем септембра или почетком октобра 1932 године у Котору био на реченој конференцији, на којој је изабран одбор Покрајинског комитета за Црну Гору, доказом је да је и он сам био члан комунистичке организације, и то ПК КПЈ за Црну Гору, а која је чињеница иначе установљена напред изложеним полицијским исказом окр. Раичевића Др. Блажа који је казао, да је окр. Чејовић Ђока са њим и Муком Адолфом у Подгорици у другој половини 1931. године постао члан ПК КПЈ за Црну Гору. Да није био члан, то свакако на ову конференцију не би ни дошао. Надаље ова чињеница је доказом, да је све ово истина, што је он у погледу његова чланства у комунистичкој организацији, као и чланства осталих лица, која су присуствовала на тој конференцији, признао на саслушању код полиције.

5) Окривљени Радановић Бошко на саслушању код полиције признао је, да је за време својих студија у Паризу од 1917 до 1920 кроз читање марксистичке литературе био комунистички оријентисан. У години 1921 да је био осуђен од стране Окружног суда у Котору са 9 мјесеци затвора због одржаног револуционарног говора на једном збору у Котору. У септембру 1921 године да је напустио Котор и дошао на Цетиње за адвокатског приправника. Ту да је постао члан „Независне радничке партије“ и био све до њене забране 1924 и 1925 године. Тада да је престао да ради, али да се половином 1932 године, када је на Цетиње дошао његов познаник Лекић Никола, кога је познавао као комунисту, поново активизирао у комунистичком покрету. У то време да је постојао Покрајински комитет КПЈ за Црну Гору, са седиштем у Подгорици. Чланови тога комитета да су изабрани 1932 године на Покрајинској конференцији у Котору. Он да је са члановима комитета претресао извесна питања, која интересују комунистички покрет. Том приликом да је са Лекићем критиковао рад

комитета, јер је сматрао да чланови комитета не воде покрет онако како би он према приликама и ситуацији у Црној Гори могао да се води. Овај комитет да је функционисао до месеца октобра 1934 године, када је у Подгорици, у стану Љумовића Боже, одржана Покрајинска конференција. Он да је на тој конференцији поред других лица изабран за члана Покрајинског комитета, те да су се после избора састали он, Ђуфка Коста и Лекић Никола, који су такођер изабрани за чланове Покрајинског комитета. На том састанку да су се конституисали и то тако да је Лекић одређен за секретара, Ђуфка за техничара, а он за инструктора. Даље је признао да је састављао летке за поједине акције, које је предавао Лекићу и Ђуфки у сврху умножавања и растурања. Сем овога да је сарађивао на издавању листа „Удар“, који су лист почели издавати месеца августа 1935 године и који је излазио све до месеца децембра 1935 године, и то месечно једном. Надаље да је на своју адресу примао новац који је месечно слат од Централног комитета у Бечу преко Загреба, наиме на новчаним упутницама да је стајало да новац шаље Др. Груја Петровић, лекар Окружног уреда за осигурање радника у Загребу. Примљени новац да је предавао Лекићу и Ђуфки. Са Лекићем и Ђуфком да је организовао дана 18 фебруара 1935 године на Цетињу једну већу демонстрацију са комунистичким карактером. О тој демонстрацији да су обавестили све окружне и среске комитете са позивом, да дође што већи број чланова реченог дана на Цетиње и да учествује у демонстрацији. Он да је имао илегално име „Приморац“ и да је као редовни члан месечно плаћао по 50 динара партијске чланарине, а по 50 динара за Црвену помоћ.

На саслушању код суда све напред наведено порекао је, а признао је само, да је у години 1935 примио једну поштанску карту писану машином, а потписану мастилом: „Др. Груја Петровић“. У карти да је писано, да му шаље, не сећа се коју суму новца, у име отплате већег дуга Николи Лекићу. Сутрадан, после карте, да је примио новчану упутницу са извесном сумом новца, чије се висине не сећа. На купону упутнице да је био отиснут штампил „Др. Груја Петровић, лекар Окружног уреда за осигурање радника Загреб“ и да није било никаквог броја. На страни купона, где се пишу саопштења да је било откуцано машином, да је тај новац за отплату дуга према оној карти Лекићу. Лекићу да је предао новац и реко му од кога је новац и зашто. Сем овога да је Лекића том приликом упитао, зашто Петровић не шаље новац директно њему. Лекић да је одговорио, да је он писао Петровићу да новац шаље преко њега и то због тога, што он више пута није на Цетињу, него на имању у Црмници. После тога у извесним временским размацима да су дошле још једна или две упутнице са извесним сумама новца и са ознаком да је то за отплату дуга. На тим упутницама да није био отиснут штампил, него да је на купону откуцано машином, да шаље Др. Груја Петровић. И тај новац да је предао Лекићу. Даље је признао, да је при крају летње сезоне 1934 године, по повратку из Будве, нашао се са Лекићем на улици, који му је том приликом рекао, како је у Подгорици одржана једна опозициона конференција, на којој је говорено о побољшању социјално економских прилика. Лекић да му није

ништа детаљније говорио ни о раду те конференције, ни о програму каквог будућег рада, а ни ко је све био на тој конференцији, али да је он из свега његовога говора стекао једну извесну сумњу, да је то могла бити нека комунистичка конференција, и да му Лекић својим говором хоће да пипа пулс, у циљу да види како ће он реагирати на његове речи. На све то да је одговорио Лекићу, да се неће да бави ма каквим политичким радом.

Признање окр. Радуновића у погледу примитна новца из Загреба поткрепљено је судским исказом окр. Петровића Др. Грује. Према исказу овога послати новац Радуновићу послат је за бранилачку награду а не за отплату дуга Лекићу Николи. Надаље је овај новац слао Прица Срђан, за кога је у кривичном предмету против Митровића Ђорђа и другова Д. Т. број 2579/35 судским исказом овога утврђено да је био члан „Земаљског бироа“ у Загребу и који је по хапшењу Митровића и другова побегао у иностранство.

Чињеница, да је окривљени Радановић на своју адресу примао новац, који је слат од Прице Срђана, члана „Земаљског бироа“ у Загребу, те да је Радановић овај новац предавао Лекићу Николи, за кога је више окривљеника у овом кривичном предмету код полиције казало, да је био члан Покрајинског комитета и да је вршио дужност секретара, доказом је, да је и окривљени Радовић Бошко био члан комунистичке организације и то члан ПК КПЈ за Црну Гору и да је новац слат за сврхе овог комитета, а не у име отплате дуга, како то он тврди или у име бранилачке награде, како то тврди окривљени Петровић Др. Грујо. Надаље ова чињеница и чињеница, што је њему Лекић говорио о састанку, за који је он посумњао, да би могао бити комунистички доказом су, да је његово признање код полиције, и признање осталих окривљеника, који су били на реченој конференцији, у погледу чланства окр. Радановића у комунистичкој организацији као и примање новца за ову организацију, истинито. Дакле доказано је и утврђено да је он био члан Комунистичке организације наведене у диспозитиву оптужнице и да је на наведени начин примао новац за комунистичку организацију у Црној Гори.

6. – Окр. Вушуровић Панта на саслушању полиције признао је, да је 1933 године постао руковаоц пропагандног материјала Покрајинског комитета КПЈ за Црну Гору, који је материјал као и архиву овог комитета чувао код себе у стану. Надаље да је у свом стану, примајући од Лекића Николе, политичког секретара ПК концепте, умножавао разне циркуларе, летке, окружнице и лист „Удар“. При том да су му помагали окривљени Ђуфка Коста и Дапчевић Владо, те да су он и Ђуфка комунистички материјал у пакетима слали окружним и месним комитетима. Писаћу машину за израду комунистичког материјала да је примио од Лекића Николе, а током 1935 год. да је сам купио 6–7 шапирографа, а четири до пет да је примио од Лекића. Надаље је признао, да је на састанку, који је септембра 1935 одржан у планинарској кући пут Хума на Ловћену, чувао стражу и да су на том састанку били Лекић Никола, Ђуфка Коста, Лопичић

Јанко и Бољевић Никола. За архиву, пропагандни материјал и шапирографе рекао је да су закопани код његове куће и то архива и материјал у ходнику, а шапирографи у подруму. Према овим исказима на тим местима нађена су три шапирографа и разни комунистички материјал, како се то види из записника Управе полиције Цетиње од 12 марта 1936 год. Стр. Пов. бр. 20/1033.

На саслушању код суда све напред наведено порекао је, тврдећи да није био члан комунистичке организације, да није одлазио на састанке, да није умножавао и растурао комунистички материјал, а нити да је код њега нађен какав комунистички материјал и прибор за писање и умножавање, јер тако шта у свом стану да није никад имао.

Ова и оваква одбрана окр. Вушуровића Панта је неоснована и неистинита, јер је он према судском исказу окр. Бољевића Николе био на састанку чланова Покрајинског комитета, који је састанак одржан средином лета 1935. год. у једној колибици код места Хума, те је том приликом чувао стражу. Ова чињеница и што је код њега заиста нађен комунистички материјал наведен у цитираном записнику, како се то види из исказа сведока Олујића Душана, Спасића Ђуре, Вушуровића Радована и Винена др. Владимира, доказом је, да је он био члан комунистичке организације и као такав да је умножавао и растурао комунистички материјал наведен у диспозитиву оптужнице, те прикрио шапирографе за умножавање комунистичког материјала и разни комунистички материјал пронађен код њега, а како је то иначе све признао на саслушању код полиције.

7. – Окривљени Бољевић Никола на саслушању код полиције признао је, да је на наговор Лекића Николе у јануару 1935 године постао члан Месног комитета на Цетињу, затим да је формирао једну комунистичку ћелију, те да је концем августа 1935 год. као делегат Месног комитета, присуствовао пленуму Покрајинског комитета, који је одржан у близини Хума испод Ловћена. Ту да је било неколико лица, од којих је познавао Ђуфку Косту, Лекића Николу и Вушуровића Панту.

На саслушању код суда признао је да се осећа кривим у толико, што је на наговор Лекића Николе половином 1934 год. дао пристанак да се зачлани у Комунистичку партију и што је на тај начин постао члан исте. Сем овога да му је Лекић говорио, да би требало да образује ћелију. Он да је о томе говорио Ускоковићу Јагошу, али да га није позивао да ступи у ћелију, нити је он успио да формира ћелију. И Ђуфка да му је говорио о потреби формирања комунистичке ћелије и да је из његова говора закључено да је Ђуфка члан Партије. Од Лекића да је поред књига Цемент и Нова Земља примио на читање два броја брошуре „Шта и како да се ради“ те неколико комада од две врсте летача поводом смрти студента Срзентића,¹² које је летке појединцима разделио, али се сада не сећа коме. Лекић да га је одредио за синдикалног функционера и наредио му да у синдикату ради по

¹² Мирно Срзентић, погинуо 1. II 1935. у Београду.

партијској линији и да настоји да рад чланова синдиката, који су уједно чланови Партије, буде агилнији и плоднији од рада осталих чланова синдиката како би на тај начин лакше стекли поверење радништва. Осим тога да настоје, да се што више чланова партије наметне за синдикалне функционере. Тако је он напоменуо за функционера Иванишевића Луку, за кога мисли да је био члан партије, јер му је Лекић рекао, да се обрати на Иванишевића у погледу савета и упута. Признао је да му је средином 1935. године рекао Лекић да спреми писмени извештај о бројном стању радништва зачлањеног у синдикату и о раду чланова Партије у Синдикату, тј. у ствари о раду свом и Иванишевића Луке, јер није познавао друге чланове партије у синдикату. Он због посла да није успео да напише тај извештај, па да му је Лекић рекао, да може усмено да реферире о оном што је од њега тражио. О том да ће реферисати на састанку чланова Покрајинског комитета за Црну Гору. Он да је отишао на тај састанак, који је одржан у једној колибици у близини места Хума. Тамо да је затекао 7–8 лица, од којих је познавао Лекића Николу, Ђуфку Косту и Вушуровића Панту, који је чувао стражу. На састанку да се је говорило о делегату¹³ Никшића, Цетиња, Подгорице и Црмнице и да је он поднео извештај о поменутој ствари. После поднетих реферата да су појединци критиковали рад Покрајинског комитета, што није дао упутства за петомајске изборе. Надаље је говорено о потреби оснивања синдиката, тамо гдје их нема и на томе да је закључен састанак.

Са напред изложеним признањем окривљеног Бољевића Николе, које је признање у погледу речене конференције поткрепљено и исказом окр. Вушуровића Панте код полиције, утврђено је и доказано да је он био члан комунистичке организације и као такав да је дошао на поменути конференцију, на којој је расправљано о раду Покрајинског комитета за Црну Гору. Да није био члан, то га сигурно Лекић не би позвао на овакву конференцију, а нити би он сам дошао.

8. – Окр. Велимир Милутин код полиције је признао, да се је за време свог службовања у Подгорици од почетка 1930 до половине маја 1934 год. дружио са тамошњим комунистима Раичевићем др Блажом, Ђуфком Костом, Лекић Николом и Чејовићем Ђоком и са њима да је разговарао о комунизму. За то време да није био ангажован за никакав практични рад, већ да су га они сматрали њиховим чланом и на њега рачунали као активног члана Комунистичке партије. Половином месеца маја 1934 године да је после извесног времена вршио дужност благајника. Тада да се нашао побуђеним, да као комуниста учини услугу Комунистичкој партији у томе, што би за рачун партије узео један милион и више динара и тај новац дао партији за пропагандистичке сврхе. О томе да је писао Лекићу који је дошао код њега у Скопље и коме је изложио своју намеру. Лекић да му је рекао, да ће о томе писати партији и да ће му, ако добије њену сагласност, јавити. После извесног времена да му је Лекић јавио, да је партија дала

13 Смисао је да су на састанку говорили делегати Никшића, Цетиња . . .

пристанак, само да се нађе начин, како то има да изведе. О начину извођења да је писао Лекићу, препуштајући њему одлуку. На ово писмо да од Лекића није добио одговора и тако он своју намеру није привео у дело.

На саслушању код суда свој предњи исказ изменио је у толико, што је порекао да је члан комунистичке организације, док је признао да је за време службовања у Подгорици долазио у везу са више људи, па и са Раичевићем, Чејовићем и Лекићем. За ове да је знао да су комунисти и да раде на томе, јер су имали онапања са полицијом. Са њима да није говорио о Комунистичкој партији, већ да је са Лекићем теориски разговарао о комунизму и да је већ за њега знао, да је по убеђењу марксиста. Лекића да је у лето 1935 случајно срео у Скопљу, гдје је он тада био благајник Поштанске штедионице. Том приликом да су разговарали о разним стварима и Лекић да је набацио како би била то добра згода да се помогне партија, јер да би он као благајник могао за партију да дигне новаца. При том да није ни приближно споменуо никакву суму. Он да је Лекићу на то одговорио, да та идеја сама по себи није лоша и да би то било корисно за партију, али да је та идеја неизводљива. На томе да се је свршило и да све наведено по овој ствари код полиције не одговара истини. Признао је да је Лекићу писао писмо са насловом „Драги Никола“, а са завршетком „Пријатељски поздрав Вељко“. То писмо да је писао стипсом и то зато, што је Лекић компромитован, па није хтео да се писмо наопако разуме, ако га ко буде гледао. Са писмом да је позивао Лекића на састанак у сврху регулисања зајма од 2000 динара, које је позајмио Лекићу.

Поменуто писмо нађено је међу комунистичким материјалом пронађеним у стану Вушуровића Панте. Са овим писмом окр. Велимир заказује Лекићу састанак у Сарајеву. У писму нема ни једне речи о каквом зајму. Ово писмо које је писано стипсом и које је нађено у комунистичком материјалу пронађеном код Вушуровића Панте, доказом је да је окривљени Велимир Милутин за време свог службовања у Подгорици био члан комунистичке организације и као такав по свом одласку у Скопље преко Лекића, за кога је према напред изложеним исказима горњих окривљеника, које су дали код полиције, установљено, да је био секретар Покрајинског комитета за Црну Гору, одржавао везу са комунистичком организацијом у Црној Гори и да се је напред наведено писмо односило на рад ове организације.

9. – Окр. Мијовић Павле на саслушању код полиције признао је, да је школске године 1933/34 на Цетињу, по наговору Ћуфке Косте, у школи формирао једну комунистичку ћелију, у којој је он био прочелник, а чланови Дапчевић Владимир и Лопичић Блажо, ђаци седмог разреда гимназије. По налогу окр. Ћуфке Косте да је отишао у Дубровник, гдје је уз лозинку „Олимпија“ нашао Драгојевића Душана од кога је имао да прими два куфера материјала и 1000 динара. Драгојевић да му је о једном лицу са лозинком „Срђа“ послао јер му је то лице рекло, да о новцу не зна ништа. Тај материјал да је донио на Цетиње и оставио код своје куће, те је о томе обавестио Ћуфку Косту, по чијем је наређењу тај материјал предао једном лицу.

На саслушању код суда све је порекао, само је признао, да му је Ђуфка Коста прошлогодишњих избора дао један летак др Саве Стругара. Њега у овом кривичном предмету нико не терети, док га у кривичном предмету против Машановића Николе и друг Д. Т. број 460/36, односно Д. С. број 14/36 терети окр. Драгојевић Душан. Овај је код суда изјавио, да је један младић донео у Дубровник два куфера и 1.000 динара, што је он све примио. Куфере са материјалом да је предао Маленици, а Машановићу Николи 1000 динара. Машановић да му је неколико пута говорио, да би материјал требало послати на Цетиње Кости Ђуфки. Из Цетиња да је дошао у Дубровник по материјал Мијовић Павле, ђак, хром на једну ногу, који је материјал преузео од Маленице. И судским исказом окр. Маленице Паска, у истом кривичном предмету, установљено је, да је он једном младићу, који је био шепав на једну ногу, предао један пакет комунистичког материјала за Црну Гору. Надаље судским исказом окр. Радељевића Бруна установљено је, да је један дио материјала послан у Црну Гору по једном ђаку.

Из чињенице, да је окривљени Мијовић Павле од Цетиња дошао у Дубровник по комунистички материјал и да је један пакет материјала примио и однео на Цетиње, мора се закључити, да је он био члан комунистичке организације и као такав да је послан по комунистички материјал, јер да није био члан, то га сигурно окр. Ђуфка Коста не би послао у Дубровник по комунистички материјал. Надаље је ова чињеница доказом, да је његово казивање код полиције у погледу његова чланства у комунистичкој организацији и да је од Ђуфке послат у Дубровник по ком. материјал те да је стојао у вези са окр. Ђуфком Костом, за кога је према напред изложеном установљено да је био члан комунистичке организације.

10. – Окр. Зековић Вељко код полиције је признао, да је почетком 1935 постао члан комунистичке организације СКОЈ-а у Никшићу, а доскора и чланом Месног комитета СКОЈ-а, који је комитет у исто време имао да буде и Окружни комитет. Чланови овог комитета да су на састанцима читали комунистичку литературу. Пред скупштинске изборе¹⁴ да је ушао у партију, тј. постао члан ћелије, а у септембру 1935 да је постао секретар Окружног комитета и да је са другима присуствовао окружној конференцији, која је одржана 17 новембра 1935 године у стану Јованић Милице у Горњем Пољу. За ту конференцију он да је послао позиве Покрајинском комитету и свим месним комитетима на територију Окружног комитета у Никшићу, да пошаљу делегате на ту конференцију. Дневни ред за ову конференцију да је израдио и написао Ковачевић Павле и да се исти налази у архиви Окружног комитета, коју је двадесет дана пре хапшења предао Драшковићу Петру на чување, код кога је и нађена.

На саслушању код суда све напред наведено порекао је, тврдећи да искази окривљеног Радана Милана, Вујичића Светозара, Симанића Милете и Милановића Нише и Кеслера Милована, у колико се односе на њега, нису истинити. Признао је, да је онај пакет, који је дао Драшковићу Петру и који је нађен код Ракочевића Луке, примио једном приликом од

¹⁴ Парламентарни избори од 5. маја 1935.

Ковачевића Луке, стрица Петрова, примио једном приликом од Ковачевића Павла. При предаји пакета да га је Ковачевић Павле замолио, да му тај пакет дадне неком на чување, у кога има поверење. Како је знао, да је Павле оглашен и осуђиван као комуниста, то је посумњао, да би у пакету могли бити какви комунистички списи. О томе да није ништа Павла питао, а нити му је он казао. Због ове сумње и што му је Павле рекао, да пакет може требати сваки час, пакет да није однео својој кући, него га је предао Драшковићу Петру, кога је случајно сусрео на улици и коме је том приликом рекао, да се у пакету налази неки контрабанд.

Одбрана окр. Зековића Вељка, да није био члан комунистичке организације, оборена је исказима окр. Радана Милана, који је код суда казао, да му је Зековић говорио, да формира комунистичку ћелију, затим исказима окр. Вујичића Светозара и Симанића Милете, који су код суда казали, да је и Зековић био на конференцији, која је одржана у Горњем пољу. Надаље исказом окр. Милановића Нише, који је код суда казао, да је поред других лица и са Зековићем говорио о потреби идеолошког изграђивања у духу комунистичких доктрина, како би се на тај начин људи припремили и оспособили да путем револуције изведу промену социјалног поретка. Исто и исказом окр. Неслера Милована, који је код суда казао, да се је између њега и Зековића водио разговор о формирању јединствене радничке партије.

Напред наведени искази горњих окривљеника доведени у везу са признањем окр. Зековића, да је он Драшковићу Петру дао на чување један пакет комунистичког материјала чији је примитак установљен судским исказом окр. Драшковића Петра, и проналаском тога пакета код њега, како се то види из записника Среског начелства у Никшићу од 22/3. 1936. Пов. бр. 512/36, а у ком су пакету поред комунистичких састава нађени и извештаји месних комитета Окружном комитету и извештаји окружних комитета Покрајинском комитету, доказом су и утврђено је, да је и окривљени Зековић заиста био члан комунистичких удружења наведених у диспозитиву оптужнице, а како је то иначе и сам признао код полиције, као и окр. Трапарић Мирно, који је био члан Зековића ћелије. Надаље предаја од стране његове поменутог материјала Драшковићу Петру је доказом да је он примао комунистички материјал послан од Покрајинског комитета за Окружни комитет у Никшићу и да је тај материјал слао месним комитетима на територији Окружног комитета у Никшићу, као и члановима Окружног комитета и члановима своје ћелије, што је иначе признао и код полиције, те је тако дакле растурао комунистичке саставе и списе наведене у диспозитиву оптужнице.

11. – Окр. Милановић Ниша на саслушању код полиције признао је, да је концем 1934 године са другима одлучио да формира Окружни комитет и да су за ову сврху одржали састанак код реке Бистрице, на коме су изабрани чланови Окружног комитета. Надаље да је био на Окружној конференцији, која је одржана 17 новембра 1935 год. у Горњем пољу и да је поред других лица изабран за члана комитета Окружног. Од других лица да је примао на читање комунистичке листове „Хрватски пут“, „Удар“, „Инструктор“ и „Револуционер“.

На саслушању код суда све је порекао, док је признао да је по убеђењу комуниста и да је као такав, колико је могао вршио усмену комунистичку пропаганду, у циљу да дође до стварања илегалних организација и акција, односно он је настојао да поједине људе изгради у духу комунистичке идеологије. То да је чинио на тај начин, што је појединцима доказивао да данашњи политички систем владавине који влада у свим земљама у свету, сем у Совјетској Русији, не служи интересима широких народних слојева, већ само капиталистичкој класи и крупној буржоазији, те да га треба заменити комунистичком владавином. Пут за постигнуће тога циља да је еволуционо идеолошко припремање појединаца, да се помоћу њих путем револуције изврши тај конкретни преобраћај социјалног поретка. Сељацима да није приступао овако отворено, него да је међу њима агитовао за опозиционе странке, за стварање Народног фронта, за стварање јединствене партије, а при томе да је уносио и по мало своје комунистичке идеологије, у циљу да постепено изгради и доведе сељаче до сазнања и убеђења да се само социјалном револуцијом може доћи до тога циља.

Из напред изложеног признања окр. Милановића Нише мора се закључити, да је он био члан комунистичке организације и као такав да је друга лица врбовао за ову организацију, како је то иначе и сам признао на саслушању код полиције. Сем признања његово чланство у комунистичкој организацији установљено је и проналаском на његову имању овог комунистичког материјала: „Извештај ћелије бр. 2 о раду на селу“, састав издан од О. К. са насловом „М. К.-тима и свим ћелијама КП“ и састав са насловом „Саопћење Полит-Бироа ЦК КПЈ“. За овај материјал је казао да не зна ништа, јер га никад није видео. Проналазак овога материјала је утврђен записником о претресу од 11 маја 1936 г. Пов. бр. 1453. Надаље према његовом признању он је као члан на напред изложени начин усмено вршио комунистичку пропаганду, којом је проповедао потребу промене политичког и социјалног поретка у нашој држави насилним путем као и у Совјетској Русији. И овај начин вршења комунистичке пропаганде је доказом за његово чланство у комунистичкој организацији. Дакле, утврђено је и доказано, да је он учинио дела наведена у диспозитиву оптужнице.

12. – Окр. Трапариф Мирно на саслушању код полиције признао је, да је месеца јула 1935. год. у Никшићу постао члан ћелије окр. Зековића Вељка и да је у години 1935 набавио три шапирографа и остали материјал потребан за умножавање за комунистичку партију. То да је послао Ковачевићу Сави у Грахово.

Од свега напред наведеног на саслушању код полиције признао је и то: да је по убеђењу комуниста и да се унеколико осећа кривим и због тога, што је Ковачевићу Сави продао два шапирографа, а сумњао је, да их Саво може употребити за какве комунистичке сврхе, јер је за њега знао да је комуниста. За набавку првог шапирографа у лето 1935 да му је један сељак донео 100 динара и писмо од Саве, у коме је молио да му набави и пошаље један шапирограф, хартије и индига, а рачун да гласи на „Шумско

предузеће Бијела Гора“. Шапирограф да је узео из своје радње, а у књижари Радојчић да је купио хартију и други прибор, те све то послао поменутом сељану. Пар месеци после овога да је код њега дошао Павле Ковачевић са 100 динара, и са писмом од Ковачевића Саве, у коме је тражио још један шапирограф, хартију и индиго и да рачун гласи као и први пут. Како је Павла Ковачевића познавао као комунисту, јер је био због тога и осуђиван, овог пута да је посумњао да шапирограф није за шумско предузеће, него за какве комунистичке сврхе. Признао је да је Мартиновићу Бошку дао 100 динара за „Црвену помоћ“.

Из чињенице, што је окр. Трапарих признао, да је по убеђењу комуниста и да је Ковачевићу Сави, набавио два шапирографа, и ако је према властитом признању знао, да је Ковачевић Сава комуниста и посумњао да шапирографе треба за комунистичке сврхе, мора се закључити, да је и он био члан комунистичке организације и као такав да је за ову организацију прибављао справе, знајући да ће се на њима умножавати комунистичко-пропагандистички материјал. Да није био члан, то, знајући све напред наведено, не би набавио и послао шапирографе. Дакле он је са овим учинио дела наведена у диспозитиву оптужнице.

13. – Окр. Радовић Марко на саслушању код полиције признао је, да је 1931 год. у Подгорици, на наговор Љумовића Боже, са Брковићем Савом постао члан ћелије Љумовића Боже. У овој ћелији да је остао до краја 1932 год. и тад да му је саопштио Љумовић, да је одржана Покрајинска конференција КПЈ за Црну Гору и да су на истој изабрани за чланове Покрајинског комитета и то он, Љумовић Божо, Рајичковић Василије, судски приправник и Адолф Мук. Први састанак Покрајинског комитета да је одржан после неколико дана у стану Љумовић Боже, на коме је између њих подељена функција рада у комитету. Љумовић да је имао да врши дужност политичког секретара, Мук техничког секретара, Рајичковић благајника, а он рад по синдикалној линији. Илегални материјал, одређен за Покрајински комитет, да је долазио преко Мука Адолфа, а распоредом истог да је руковао Љумовић. Рајичковић Василије да је неколико пута, по налогу Покрајинског комитета, одлазио у Котор код Мука и доносио разне своте партијског новца, који је трошен за исхрану политичких осуђеника. Тај новац да је предавао и њему, а он да га је предавао Љумовићу, јер је овај руковао са исхраном. Августа месеца 1934 да је одржана Покрајинска конференција у стану Љумовића Боже у Подгорици и на њој да су били присутни: он, Лекић Никола, Брковић Саво, Љумовић Божо и Чејовић Ђоко. Том приликом да је извршен избор нових чланова Покрајинског комитета и да су изабрани Ћуфка Коста, Мук Адолф и Радановић Бошко. После те конференције да му је Љумовић поверио образовање Месног комитета „Црвене помоћи“ за Подгорицу и он да је ово извршио са Станићем Сергијом, на чију је адресу у корицама књига из Загреба долазио илегални материјал. Он и Станић да су купили прилоге за „Црвену помоћ“. По налогу Љумовића крајем 1934 или почетком 1935 да је формирао комунистичку ћелију, у којој су били чланови Ускоковић Видан,

Мреновић Симо и Раичевић Милан. Истовремено да је постао члан Месног комитета у Подгорици, у коме су још били Љумовић Божо и Станић Сергије.

Све напред наведено на саслушању код суда порекао је, а само је признао организовање „Црвене помоћи“ са Сергијем Станићем. За то организовање да су добили директиве у два писма, која су послана из Загреба у корицама књиге на адресу Станића Сергија. Адресу за Загреб да су добили од Љумовића Боже и да су он и Сергије за ову организацију купили новац и тај предавали Љумовић Божи. Од тог новца да су помагали беспослени радници и политички хапшеници. За судске исказе окр. Чејовић Ђоке и Рајичевића Милана рекао је, да не одговарају истини, јер да њему није ништа познато о покрајинској конференцији у Котору а ни о састанку о коме говори Рајичевић Милан.

Одбрана окр. Радовића Марка измишљена је и неоснована, јер је он, према судском исказу окр. Чејовића Ђоке, на поменутој Покрајинској конференцији, одржаној крајем септембра или почетком октобра 1932 године у стану Мука Адолфа у Котору, изабран за члана Покрајинског комитета, коју је чињеницу уосталом и сам признао на саслушању код полиције, а коју су признали код полиције и окривљени Ђуфна Коста, Раичевић др Блажо и Раичковић Василија који су присуствовали тој конференцији. Надаље је његова одбрана оборена и судским исказом окр. Мреновића Симе и Раичевића Милана, јер су ови код суда казали, да је и он поред других лица био на састанку, који је одржан на брду званом „Љубовић“ и да је том приликом читао један летак, који је био комунистичке садржине. Сем овога он је, према казивању Раичевића, том приликом рекао, да отвара први ћелиски састанак и да су они ступили у организацију комунистичке омладине, те да ово држе у тајности. Осим овога састанка, према казивању Раичевића Милана, да је било још 7–8 састанака и да је окр. Радовић на те састанке доносио легалне брошуре – популарне библиотеке и комунистичке летке и да им је то на тим састанцима читао и тумачио. Према исказу Мреновића Симе било је 4–5 састанака, на којима је он читао реферате о синдикалним питањима.

Према судским исказима окр. Чејовића Ђоке, Раичевића Милана и Мреновића Симе утврђено је све оно што је окр. Радовић Марко на саслушању код полиције признао у погледу свога чланства у ПК КПЈ и М.К.К.П.¹⁵ за Црну Гору, у погледу чланства у ком. ћелији и формирања комунистичке ћелије од стране његове и у погледу састанка ове ћелије. Сем овога његово чланство у комунистичкој организацији утврђено је и чињеницом, што су он и Станић Сергије, према признању датом код суда, формирали Месни комитет „Црвене помоћи“ по директивама добивеним из Загреба, дакле што су формирали организацију, која је такођер комунистичка, јер су за њено формирање издана упутства од Комунистичке партије. Надаље судским исказом окр. Мреновића Симе и

¹⁵ Писао је М.К.К.Т. Мјесто Т треба да пише П. Значи Мјесни комитет Комунистичке партије.

Раичевића Милана, доказано је, да је он члановима своје ћелије на састанцима читао летке ком. садржине. Дакле свим овим изложеним доказано је и утврђено је, да је он учинио дела наведена у диспозитиву оптужнице.

14. – Окр. Станић Сергије на саслушању код полиције признао је, да је крајем 1933 године, у Подгорици постао прочелник комунистичке ћелије. Чланови те ћелије да су се мењали, а једно време да је био чланом окр. Рајичковић Василије, тадашњи судски приправник. Сем његове ћелије да су биле још две ћелије и то ћелија Радовића Марна, у којој су били чланови Раичевић Милан, Мреновић Симо и Усноковић Видак, и ћелија Љумовића Боже, у којој је био члан Раичевић Василије, кројачки радник. У новембру 1935 год. да је од стране Љумовића Боже постављен за члана Месног комитета, у коме су још били чланови Радовић Марко и Љумовић Божо, те да је Љумовић као секретар комитета одржавао везе са окружним комитетом у Подгорици у коме су били чланови Брковић Саво и Рајичевић Василије кројачки радник, који је преносио комунистички материјал од Окружног комитета у Месни комитет. У априлу 1935 год. да му је почео окр. Радовић Марко да тумачи значај „Црвене помоћи“ и да су упутства за рад у овој организацији у два маха дошла у корицама књига и то први пут на његово име а други пут на име његова брата Гојна, чију је адресу он без братова знања и одобрења послао у Загреб. Он и Радовић да су према добивеним упутствима имали да образују Месни комитет „Црвене помоћи“, у који би требало да уђу три лица. До овога није дошло, али да су они само преко повереника купили новац, и да је он новац који је скупио, предавао Радовићу Марку, који је био секретар „Црвене помоћи“. Радовић Марко да је сав новац, који је сам сакупио и који је примио од њега, предавао Љумовићу Божи.

На саслушању код суда признао је само да је по убеђењу комуниста и да је припадао Месном комитету „Црвене помоћи“ у Подгорици, који је основан концем 1931 године. У том комитету да је био члан и окривљени Радовић Марко и да су њих два сами преко својих повереника сакупљали новчане прилоге. Он да је о примљеном новцу давао обрачун крајем свакога месеца Радовићу Марку. Упутства за рад и образовање „Црвене помоћи“ да су дошла из Загреба на адресу Станића Гојна, за Сергија, – Подгорица, коју је адресу он послао у Загреб без знања и одобрења брата Гојна. Он да не може да објасни, како је та адреса дошла у архиву покрајинског комитета у Загребу. Та упутства да су дошла у два маха у корицама књига. Све друго, што је признао код полиције, рекао је да не одговара истини.

Његов исказ у погледу чланства у организацији „Црвена помоћ“ поткрепљен је напред цитираним судским исказом окр. Радовића Марка. У погледу сакупљања прилога за ову организацију такођер исказом окр. Радовића Марка и судским исказом окр. Рајичевића Василија, кројачког радника и Радуловића Душана. Надаље судским исказом окр. Мреновића Симе установљено је, да је он са окр. Станић Сергијем и Љумовићем Божом и Радовићем Марком био на састанку, који је одржан крајем 1934

године у кафани „Слога“ у Подгорици. На том састанку окривљени Радовић је говорио о слабом раду у синдикатима и да треба држати чешће седнице одбора, јер ће синдикати пропасти. Поводом тога да су донели закључак да се чешће седнице држе, да се придобије што више чланова и да се редовно плаћа чланарина.

Из напред наведеног рада окр. Станића Сергија, како га је сам описао код суда, затим из веза његових са окр. Радовићем Марком и Љумовићем Божом, који се налази у бекству, а којих је рад и чланство у комунистичкој организацији установљено исказима окр. Раичевића Василије, кројачког радника и Раичевића Милана обућарског радника, мора се закључити, да је такође и окр. Станић Сергије био члан комунистичке организације и то јединица наведених у диспозитиву оптужнице и да је по упутствима добивеним од комунистичке организације у Загребу са окр. Радовићем Марком образовао Месни комитет Црвене помоћи у Подгорици и са другима интересовао се за рад у синдикатима. Пошто према многим расписима изданим од комунистичке организације поједини чланови ове организације имају за дужност да раде у синдикатима по партијској линији. Ова је чињеница иначе утврђена и напред наведеним судским исказом окр. Бољевића Николе.

15. – Окр. Раичевић Василије, кројачки радник, на саслушању код полиције признао је, да је у години 1932 у Подгорици са пок. Рогошићем Војом постао члан комунистичке ћелије, у којој је био прочелник Брковић Саво, који се сада налази у бекству. Године 1934 да је постао члан ћелије окр. Станића Сергије. Мало времена да је остао у овој ћелији, и да је ступио у ћелију Љумовића Боже, који му је у јануару 1936 године саопштио, да је изабран за члана Окружног комитета и да је његова дужност да прима од курира комунистички материјал, који је послат од Покрајинског комитета. Тај материјал он да носи својој кући и тад о томе да обавештава Брковића Саву, секретара Окружног комитета у Подгорици, који му је заказивао време и место, где ће му предати примљени материјал. Свега да је примио три велике коверте са натписом О.К.П. у којима су била два три броја листа „Удар“, затим једну куверту обичног формата, у којој је био илегални лист „Хрватски пут“ и неколико летана комунистичке садржине, који су приликом претреса његова стана и пронађени. Сем овога да је примио три до четири писма запечаћена без адресе и да је та нао и прве три коверте предао Брковићу Сави. Он да је окр. Станићу Сергију, за кога зна да је био члан Месног комитета у Подгорици, од илегалног материјала дао за Месни комитет брошуру „Шта и како да се ради“ број 2 и два комунистичка летка. Надаље да је он уочи првога маја 1934 примио од Брковића Саве два комунистичка летка да их растури. Он да их је прочитао и да је један летак бацио у Главној улици, а други у Београдској улици.

Од свега напред наведеног на саслушању код суда признао је само, да је по убеђењу комуниста и да је по налогу окр. Станића Сергије четири до пет месеци прикупљао прилоге за „Црвену помоћ“ и да је око 10 дана пре хапшења примио од Љумовића Боже у затвореној коверти неканве

ствари. При предаји те коверте да га је Љумовић замолио, да је преда Брковићу Сави. Он да је ту коверту метнуо у једно одељење, где је смештао неке своје књиге.

Према извештају Сресног начелства у Подгорици од 3 априла 1936 год. Стр. Пов. број 57/36 дн. бр. 32 у зиду у клозету Зефа–Нелмаза Језовића у Подгорици, код кога је становао окр. Раичевић Василије, нађен је овај комунистички материјал и то лист „Удар“ бр. 5–6 из 1935, лист „Хрватски пут“ број 12 из 1935, један летак са насловом „Саопћење Полит. бироа ЦК КПЈ“, а потписом Политички биро Централног комитета Ком. партије Југославије – крајем децембра 1935 године“ и по један примјерак летка и то са насловом „Студентима београдског универзитета и јавности“ и са насловом „Студенти београдског универзитета своје народу“.

Из чињеница, и то што је комуниста по убеђењу и што је напред поменути материјал сакрио у зиду, мора се закључити, да је њему, кад је примио коверат од Љумовића Боже, било врло добро познато, да се у тој коверти налази комунистички материјал. Надаље из ових чињеница и што је он примљени материјал имао да преда Брковићу, мора се закључити, да је он био члан комунистичке организације и то ћелије и О.К.¹⁶ и да је његово признање код полиције у погледу његовог чланства у комунистичкој организацији, те примања и предаје комунистичког материјала, истинито. Да он није био члан и да није имао за дужност примање и предају комунистичког материјала, то сигурно Љумовић не би смео њему да преда комунистички материјал намењен Брковићу Сави. Са овим је данле доказано и утврђено, да је он уистину био члан комунистичке организације и као такав да је имао за дужност, да примљени материјал од Љумовића предаје Брковићу што је он и чинио, те да је материјал, који је нађен код њега и који је за исту сврху примио од Љумовића, кад је чуо за хапшење чланова организације, сакрио у клозету свога стана. Са свим овим доказано је, да је он био члан ком. организације и да је растурао ком. материјал и овај сакривао. Данле да је учинио кривична дела наведена у диспозитиву оптужнице.

16. – Окривљени Мреновић Симо, 17) Раичевић Милан и 18) Ускоковић Видан на саслушању код полиције признали су, да су 1935 год. у Подгорици, на наговор Љумовића Боже, постали чланови комунистичке ћелије, у којој је био прочелник окр. Радовић Марко. Њихова ћелија да је одржала више састанака и ти да су одржавани ван градског реона, а један састанак да је одржан на брду званом „Љубовић“ – у околини Подгорице. На тим састанцима да су читали комунистичку литературу и изграђивали се у комунистичком духу. Ту литературу да је доносио Радовић Марко коме су по прочитању враћали. Сем овога окр. Ускоковић је казао да су сви сем њега, који је био незапослен, плаћали месечно по 3 динара у име чланарине и новац да су предавали окр. Радовићу. Надаље је казао да је у августу 1935 примио од Љумовића Боже два броја брошуре „Што и како да се ради“ и то један број 3, а другог броја да се не сећа, затим два комада

16 О.К. – Окружни комитет.

листа „Пролетер“ од маја 1934, један комад листа „Удар“ број 5–6 и један комад листа „Срп и чекић“ и часопис „Класна борба“. При предаји тога материјала да му је Љумовић рекао, да га чува код себе и да га на захтев његов, Радовић Марка, Раичевић Василија и Станића Сергија даје њима. Он да је то чинио и да су му они по прочитању враћали. Тај материјал да је он по налогу Љумовића спалио оног дана, када је Станић Сергије ухапшен. Исто тако окр. Мреновић Симо сем напред наведенога признао је, да је крајем 1934 на позив Љумовића у одређено време дошао у кафану „Слога“, где се је састао са Радовићем Марком и Станићем Сергијем. Из кафане да су отишли у трговину „Астра“ и ту да су разговарали о раду у комунистичкој организацији.

Од свега напред наведеног на саслушању код суда признали су и то окр. Мреновић Симо, да је по убеђењу комуниста и да је пред изборе 1935 године, на позив Радовића Марка, да у одређено време дође на брдо „Љубовић“ код Подгорице, дошао овамо. Сем њега да су дошли још Радовић Марко, Раичевић Милан и Ускоковић Видак. На том састанку да је Радовић читао један летак или некакву брошуру, за коју зна да је била илегална, али се садржаја не сећа. После тога да су се састали још четири до пет пута и он да је на тим састанцима читао реферате о синдикалним питањима, које је имао да подноси „Подружници кожарско-прерађивачких радника у Подгорици“, чији је он био секретар, Ускоковић благајник, Раичевић Милан члан Надзорног одбора, а Радовић Марко члан тога Синдиката. Пошто су сви они били чланови синдиката, да му ти састанци нијесу били сумњиви. Даље је признао, да му је било познато, да су Љумовић Божо и Станић Сергије по убеђењу комунисти, али да му то није било познато за Радовића Марка. Са њима тројицом да је крајем 1934 имао састанак у кафани „Слога“. О овом састанку исказао је сагласно као и код полиције, те још додао, да је Љумовић Божо рекао, да се њихов рад има да базира специјално на синдикалној линији.

Окривљени Раичевић Милан признао је, да се кривим осећа у толико, што је био члан комунистичке ћелије. Он да је најпре био организован у синдикату. У зиму 1934 год. да је био незапослен и да је од синдиката примао сасвим недовољну помоћ. Крајем фебруара 1935 год. да се је обратио Љумовић Божи, да га где намести. Том приликом да му је Љумовић говорио о slabим странама синдиката и рекао, да ступи у њихову „радничку омладину“. Он да је дао пристанак, јер тада није мислио, да би та „њихова радничка омладина“ могла да буде у ствари комунистичка организација. После тога пред изборе 5 маја 1935 год. да га је позвао Радовић Марко, који је такођер био у синдикату, да дође око 15 часова на брдо „Љубовић“. Он да је отишао и тамо нашао Радовића Марка, а после њега још да су дошли Ускоковић Видак и Мреновић Симо. Том приликом да је Радовић рекао да отвара први ћелијски састанак и да су они сада ступили у организацију комунистичке омладине. После тога да је Радовић прочитао један летак, чије се садржине не сећа, али зна да је био један изборни летак са комунистичком садржином и да је уместо потписа имао

нека слова од којих памти само К.П.¹⁷ По завршетку састанка да им је казао, да тај састанак има да остане у тајности и да о томе ником ништа не говори. Сем овога да су још имали 7–8 састанака на које је Радовић понекад доносио легалну литературу, као н.пр. „Памук говори“ и брошуре Популарне библиотеке, а понекад илегалну као на пример летке, које им је читао и тумачио. Он да се не сећа наслова тих летака само зна да су били комунистичке садржине. Ови састанци са Радовићем, Мреновићем и Ускоковићем да су трајали све до његова хапшења. Од Ускоковића да је позајмио на читање књигу „Село Деметров“. Он да је знао, да је организација, у коју је ступио забрањена. У њу да је ступио због тога што му је Љумовић Божо говорио, да ће радничка партија за коју је после видео да је комунистичка поправити и олакшати стање радника, а његово је стање било бедно, јер је имао надницу од 15 динара, кад је радио, а стим је морао да издржава породицу од 5 чланова.

Окривљени Ускоковић Видак на саслушању код суда све је порекао, тврдећи да његово казивање код полиције не одговара истини.

Одбрана окр. Мреновић Симе и Ускоковића Видака, да нису били чланови комунистичке организације те још Ускоковића да са Мреновићем, Радовићем и Раичевићем није одржавао никакве комунистичке састанке, измишљена је и неоснована, односно оборена је напред изложеним исказом окр. Рајчевића Милана, из чијег се исказа види да су речени састанци били комунистички, јер је на њима читана комунистичка литература и њима је окр. Радовић рекао да су постали чланови организације комунистичке омладине. Казивање окр. Раичевића мира се узети за истинито, јер он теретећи окр. Радовића, Мреновића и Ускоковића, терети и себе. Са овим је дакле утврђено и доказано да су окривљени Мреновић Симо, Раичевић Милан и Ускоковић Видак заиста били чланови комунистичке организације и то ћелије и као чланови да су долазили на састанке његове ћелије, што су уосталом сва три признали и на саслушању код полиције и да је прочелник те њихове ћелије био окр. Радовић Марко. Истинитост њихова казивања код полиције утврђена је напред цитираним судским исказом окр. Раичевића Милана.

19. – Окр. Радоњић Саво на саслушању код полиције признао је, да је почетком 1932 год. у Подгорици, на наговор пок. Рогошића Војина, постао члан ћелије СКОЈ-а те да је од Бешовића Николе, који је у задње време био прочелник поменуте ћелије, добио на чување једну кутију од цинка, у којој је био комунистички материјал, који је код њега пронађен.

На саслушању код суда порекао је да је био члан Комунистичке партије и да је долазио на заказане комунистичке састанке. Међутим признао је, да познаје Бешовића Николу, Ускоковића Јагоша, Бољевића Луку, Пејовића Војина и Радовића Марка, тврдећи да са њима није имао никаквих комунистичких веза. Даље је признао да је два месеца пре хапшења у његову кућу донео Бешовић Никола једну кутију, да му је

17 К.П. – значи Комунистична партија.

похрани. Он да је ту кутију ставио у кухињу, коју није отварао. Да незна, како је та кутија дошла у двориште и где је закопана, но мисли да ју је закопао Бешовић Никола.

Према записнику о корпора деликти дана 24 априла 1936 год. у дворишту окр. Радоњића Саве у Подгорици нађено је више комада разних окружница, писама, резолуција, летана и листова, чија је садржина комунистичке природе и из којих се види, да је у Подгорици постојала комунистичка организација. Проналазак овога материјала је доказом да је окр. Радоњић Саво, у чијем је дворишту био сакривен речени материјал, кога је он према признању код суда примио од Бешовића Николе, био заиста члан комунистичке организације наведене у диспозитиву оптужнице, како је то иначе на саслушању код полиције признао. Да није био члан, то му свакако окр. Бешовић Никола не би смио, а нити хтео да дадне на чување тај материјал. Сем овога он је тим, што је речени материјал, који је био одређен за растурање, прикрио код себе, учинио и кривично дело из чл. 1. т. 6 Закона о заштити јавне безбедности и поретка у држави.

20. – Окр. Анђелић Љубомир на саслушању код полиције признао је да је почетком 1935 год. у Колашину постао члан Окружног комитета КПЈ, који је комитет уједно вршио и функцију Месног комитета. Сем њега да су били још чланови Тошић Стеван и Ракочевић Милинко. Он да је био секретар, Тошић да је преузео руководство „Црвене помоћи“ и формирање СКОЈ-а и у истом руководио техничким апаратом. У Колашину да је постојало пет ћелија, од којих је у једној био прочелник Тошић Стеван, у другој Ракочевић Милинко, у трећој Меденица Ђуро, у четвртој Лакићевић Милинко и у петој Селић Војин. Он да је од Тошића добио два комада листа „Удар“ и да је сам израдио летке „Против економског запостављања Црне Горе“, „Против увођења полиције на београдском универзитету“ и „Против хапшења комуниста“. Текст овог последњег летка да је дао Тошићу, да га дадне на препис Машковићу Радошу у Плани, код кога се је налазио шапирограф. Тај летак да су у Плани умножили Машковић, Тошић и Меденица и да је 20 комада тих летана добио од Машковића и поделио међу сељане. Сем овога да је од Тошића добио брошуру „Кроз извањски уред“ коју је сакрио у својој штали, гдје је и нађена.

Код суда је све горе наведено порекао, а признао је само да је учествовао у демонстрацијама 16 марта 1936 у Колашину, које су демонстрације биле федералистичке а не комунистичке. Затим да је код њега пронађену брошуру, коју је прочитао и сакрио испод даске на тавану, добио у месецу децембру 1935 год. поштом из Загреба. Та брошура да има наслов „Изградња социјализма у Совјетској Русији“ и да садржи реферат Манулског на VII конгресу Коминтерне.

Одбрана окр. Анђелића Љубомира оборена је ниже наведеним исказом окр. Меденице Ђуре и Машковића Новице и Тошића Стевана који су код суда казали, да је и он био у селу Плани, кад су Машковић Радош и Тошић Стеван умножавали летке „Народног фронта“. Надаље његове везе са окр. Тошићем, Ракочевићем Милинком и Меденицом Ђуром утврђене

су ниже наведеним исказом окр. Машковића Новице и Селића Војина. Према исказу Селића Војина њему је Тошић у јесен 1935 године говорио о организацији СКОЈ-а и позвао га да у њој сарађује. Ове везе и што је код њега нађена наведена комунистичка брошура и што је он израдио текст летка „Народног фронта“, доказом су да је и он са лицима, са којима се је дружио, био члан комунистичке организације, како је то и иначе признао код полиције, те да је као члан те организације наведене саставе дао Тошићу Стевану, како је то овај казао код полиције. Према томе је учинио дела наведена у диспозитиву оптужнице.

21. – Окр. Тошић Стеван на саслушању код полиције признао је, да је крајем 1934 године, на наговор Анђелића Љубомира, постао члан Месног комитета у Колашину, који је комитет уједно вршио функцију Окружног комитета. Сем њега да је члан овог комитета био Анђелић Љубомир и Ракочевић Милинко. Пре овога да је он преузео руководство „Црвене помоћи“ и да су он и Ракочевић Милинко били чланови Месног комитета „Црвене помоћи“. Он да је имао адресу Покрајинског комитета СКОЈ-а у Подгорици, која је гласила „Удружење трговаца за срез подгорички и даниловградски“ – Подгорица. Од Ракочевића Милинка да је добио песме са насловом „Нове гусле“ а од Анђелића директиве за формирање СКОЈ-а и упутства за рад у партији под насловом „Шта сваки друг мора да зна“. Он да је другима давао на читање листове „Удар“, саставе „Шта сваки друг мора да зна“ и „Са VII Конгреса“ и брошуру „Реферат Мануилског“. Од Брковића да је добио шифру „Плитвичка језера“ и адресу „Врховног форума Црвене помоћи у Подгорици“, која је гласила „Стеван Радовановић трговац Подгорица“. Са Машковићем Радошом да је крајем априла 1934 год. у Плани умножавао један летак, који је добио од Анђелића. Са њим да је тада отишао у Плану и Меденица Ђуро. Складиште комунистичког материјала и шапирограф да се налазио код Машковића Радоша у Плани.

На саслушању код суда све је поренао, тврдећи да његов полиц. записник не одговара истини. Ова његова одбрана измишљена је и неоснована, јер је судским исказима Меденице Ђуре и Машковића Новице утврђено, да је он са Машковићем Радошом у Плани умножавао летке „Народног фронта“. Надаље судским исказом окр. Селића Војина је утврђено да је он овоме у јесен 1935 говорио о организацији СКОЈ и позивао га да у њој сарађује. Исто тако судским исказом окр. Ракочевића Милинка установљено је, да је он Милинку, дао на чување комунистички материјал, који је нађен код осум. Ракочевић Станиславе. Ове чињенице су доказом, да је он био члан комунистичке организације и то јединица наведених у диспозитиву оптужнице и као такав да је друга лица врбовао, да у ту организацију ступе и у њој сарађују, те да је и сам он сарађивао, умножавајући у Плани наведене летке и растурајући наведене листове и саставе, како је то признао код полиције, а које се називање мора узети за истинито с обзиром на судски исказ окр. Селића Војина и на материјал, који је дао на чување Ракочевићу Милинку. Дакле доказано је и утврђено,

да је он био члан комунистичке организације и да је као такав растурао комунистичке листове и саставе наведене у диспозитиву оптужнице.

22. – Окр. Ракочевић Милинко на саслушању код полиције признао је, да је месеца септембра 1935 год., на наговор Лисичића Вељна, постао члан Окружног комитета у Колашину, а који је комитет вршио и функцију Месног комитета. Сем њега да су били чланови Тошић Стеван, Анђелић Љубомир и Машковић Радош. Месеца децембра 1935 да је дошао у Колашин Брковић Саво, који је са њима одржао конференцију у кући Зечевића Миливоја, поседника из Колашина. Том приликом да је Брковић дао Анђелићу шифру, јер је Анђелић био секретар Окружног комитета и да је код себе имао архиву, давао директиве за рад, писао концепте за летке. Те летке да је њима давао и они да су и другима давали. Окр. Тошић да је имао задатак да ради у Црвеној помоћи, рукује са прилозима и умножава комунистички материјал. Машковић Радош да је имао за функцију да по околним селима преноси комунистички материјал. Од Тошића да је примио 20 примерака „Упутства за рад СКОЈ-а и 25–30 комада летака, у којима се говори о неправедном делењу жита народу и све то да је предао Машковићу Радошу. Сем овога да је од Тошића примио изванредан део комунистичког материјала, које је неко време чувао код себе и који је доцније дао на чување Ракочевић Станислави, код које је и нађен.

Од свега напред наведеног на саслушању код суда признао је и то да је неколико дана пре мартовских демонстрација дошао у кућу Секуловић Томице, где је као кирајчија становао Анђелић Љубомир. У собу овога да га је позвао Лакићевић Милија, кога је случајно срео у ходнику куће. У соби да је нашао Анђелића и Тошића, те да не зна о чему су разговарали. Зимус, у соби Јелене Радовић, да је нашао Анђелића Љубомира и шофера Брковића и да не зна о чему су разговарали. Ове године у месецу фебруару случајно да је сусрео Тошића на улици, који му је рекао, да је добио један омот завијен у платну од неког фотографа из Подгорице, замолио га, да му тај пакет причува, јер он мора да пође на пут. Он да је овај пакет узео и дао га Ракочевић Станислави, рекавши јој, да га склони и да ће му га дати, кад буде тражио. Шта је било у омоту, да није знао, јер га није отварао.

Судским исказом осум. Ракочевић Станиславе установљено је, да је она од окр. Ракочевић Милинка на 10–12 дана пре хапшења примила један пакет, који је био замотан у једну прљаву крпу. Она да је тога дана радила у стаји, како је утрчао окр. Милинко и пружио јој тај пакет, казивши да га баца где у стаји, да не види стриц Лука. Она да је Милинка питала, шта је у пакету, али да јој он није ништа одговорио. Тај пакет да је бацила у јасле, мислећи да се у њега налази кријумчарени дуван. Истинитост њеног казивања утврђена је проналаском реченог пакета у јаслама стаје Ракочевића Луке. У том пакету нађено је 7 комада разних комунистичких брошура, два броја листа „Удар“, „Наш налендар“ за 1936, 7 комада штампаних летака под насловом „Студенти београдског универзитета своје народу“ и два комада руком штампане окружнице под насловом „Свим окружним и месним комитетима“ која је умножена на шапирографу.

Начин предаје поменутог пакета Ракочевић Станислави по окр. Ракочевић Милинку, најбољи је доказ да је он знао, да се у пакету налази комунистички материјал и да га је дао Станислави, да га прикрије. Такођер ово је доказом да је све истина, што је он код полиције говорио у погледу свога чланства и чланства других лица у комунистичкој организацији, те у погледу чувања комунистичког материјала и давање истога другима на читање. Исказом окр. Тошића Стевана код полиције установљено је, да је он Тошићу дао песме „Нове гусле“. На основу свега овог његова кривица, како у погледу чланства у комунистичкој организацији, тако исто и у погледу растурања комунистичког материјала наведеног у диспозитиву оптужнице и сакривања истог, доказана је и утврђена.

23. – Окр. Меденица Ђуро на саслушању код полиције признао је, да је концем јула 1935 год. у Колашину постао члан комунистичке ћелије и да је примио од Анђелића Љубомира текст једног летка, у коме је извршио коректуру јер са његовом садржином у свему није био споразуман. После тога да је тај летак дао Тошићу да га умножи и да је са Тошићем отишао у село Плану да умноже тај летак. Хартију, хемијско мастило и индиго он да је понео и да су летак умножили Тошић и Машковић Радош на шапирографу који је био код Радоша. У мају месецу да је од Тошића примио 10 комада тих летака да их однесе у Андријевицу и преда Стијовићу Војину, али да он то није учинио.

Од свега напред наведеног на саслушању код суда признао је и то, да му је у месецу априлу 1936 године Анђелић Љубомир послао по једном сељану руком писани састав „Програм народног фронта“. Њему да је послао ваљда због тога, да види, да ли се он слаже са тим програмом. По поменутом сељану да је Анђелић поручио да програм по прочитању дадне Тошићу, што је он и учинио. Неколико дана после тога, на позив Тошића, да је отишао са њим у село Плану. Ту да је Тошић потражио Машковића, који је од своје куће донео шапирограф и који је са Тошићем у Стаји Машковића Новице на том шапирографу умножио неколико примерана поменутог програма. Хартију за умножавање да је донео Тошић. За време умножавања он и Машановић Новица да су стајали пред стајом. По завршеном умножавању да је Машковић Радош шапирограф и умножене примерне програма однео својој кући. Неколико дана после тога да је од Тошића примио један примерак тога програма и тада је видео, да има потпис „Омладина Црногорског народног фронта“. Он да је после тога овај летак поцепао, пошто се такви леци од полицијских власти сматрају као комунистички. Неколико дана после умножавања да је дошао код њега Вујисић Лабуд, који му је рекао, да Љумовић тражи овај програм. Он му је рекао, да је програм дао Тошићу, па да га Љумовић од њега тражи. Исказ његов у погледу умножавања поменутог летка установљен је исказом окр. Машковића Новице и Тошића Стевана. Ова чињеница и везе окр. Меденице Ђуре са Љумовићем Божом и Машковићем Радошом, који су по откривању комунистичке организације у Црној Гори, побегли, затим његова веза са окр. Тошићем, који је према исказу Ракочевић Милинка, њему предао на чување комунистички материјал пронађен код Ракочевић

Станиславе, и који је Селићу Војину говорио о организацији СКОЈ-а и позвао га да у њој сарађује, доказом је да је истинито казивање окр. Меденице код полиције у погледу његовога чланства у комунистичкој организацији. Да он није био члан комунистичке организације, то свакако не би примио од Љумовића Боже поменути летак, нити би са Тошићем ишао у Плану због умножавања овог летка.

24. – Окр. Голубовић Радоња на саслушању код полиције признао је, да је почетком лета 1934. год. у Бару на наговор Лекића Ристе, који се сада налази у бекству, дао пристанак да ступи у Комунистичку партију. Најпре да је почео да изграђује Мука Стевана и Пурлију Илију. Над је било образовано више ћелија, да је постао члан Месног комитета, у коме је комитету био техничар Пурлија Илија, а складиштар Жугић Обрад. Пурлија Илија и Мук Стеван да су били прочелници по једне комунистичке ћелије. Шапирограф Месном комитету да је послао Лекић Ристо, који је комитету слао и комунистичке листове „Пролетер“ и брошуру „Шта и како да се ради“. Концем 1934 или почетком 1935 год. да је на својој писаћој машини отуцао један летак „Против управе радничког удружења“, који су летак он и Пурлија, у стану овога, и умножили у 20 до 30 примјера. У новембру или децембру 1934 у кући Пурлије да је одржана Окружна конференција и на истој да су поред других били он и Пурлија. У години 1935 да је отишао из Бара у Беране и том приликом да се је свратио у Подгорицу, где се је задржао један дан. Тада да га је нашао Лекић Ристо који му је рекао, да у Беранама потражи људе, са којима би могао да образује комунистичке ћелије. Он да је то учинио и да је у другој половини 1935 год. одржана Месна конференција у кући Јонсимовића Ђуре у селу Бучу. На тој конференцији да су присуствовали делегати ћелија и да их је било 10–12. Привремени Месни комитет у Беранама да је израдио летак поводом аеромитинга одржаног 28 августа 1935 год. у Беранама и тај летак да је послао Покрајинском комитету, који га је потпуно изменио и умножио и умножене примерке послао Месном комитету који се старао о растурању истог. У организацији у Беранама да је остао до почетка 1936. год., када је прешао у Подгорицу, гдје са никим из комунистичке организације није ступио у везу.

На саслушању код суда све је порекао, а само је признао да је радницима Барског жељезничког друштва конципирао два летка, који су по своме садржају били уперени против управе њиховог удружења. Њему да није било познато, да ли су ти леци умножени и растурили. Даље је признао, да је код њега пронађено писмо са насловом „Драги Радоња“, а потписом „Другарски поздрав Вуко и Бранко“ и са адресом на полеђини „В. Вељић – Београд Теразије 5 – факс 36“, примио преко поште. Порекао је да је код њега нађено писмо са насловом „Драги Планинче“, а потписом „Уз поздрав Браловић“. Тврди да му је ово писмо подметнуо Јовановић Душан, кмет Општине колашинске, који је приликом његова хапшења 23 априла 1934, одузео његове ствари и да том приликом није направљен записник личног претреса. У погледу његових веза са окр. Ђетковић Милошем, студентом фармације, рекао је, да је Милоша упознао 1928 или

1929. После тога да га више година није видео него да га је први пут видео 23 априла 1936 године око један и по час пре његовог хапшења. Том приликом да су разговарали о обичним стварима, а не о комунизму, јер га као комунисту уопште није познавао.

Предња одбрана окр. Голубовића Радоње, да није био члан комунистичке организације, измишљена је и неистинита, односно оборена је садржајем писма под насловом „Драги Планинче“, а које је писмо према пријави поднетој од стране Јовановића Душана, кмета општине Колашинске, код њега пронађено. У том писму изложен је дневни ред једне комунистичке конференције. Пошто је ово и овакво писмо код њега пронађено, то је доказом да је он био члан комунистичке организације и као такав да је стајао у вези са главним функционерима организације, те да је долазио на састанке које су држали чланови организације, и да је његов рад на врбовању чланова организације и вршењу комунистичке пропаганде још како био активан, односно да је све истина оно што је он у овом правцу говорио на саслушању растурања ком. материјала неведеног у диспозитиву оптужнице. Сем реченог писма за ово су доказом и његове везе са окр. Петковићем Милошем, Пурлијом Илијом и Муком Стеваном, а које су везе установљене ниже наведеним судским исказима ових, као и писањем наведених летака, које је на шапирографу умножавао окр. Пурлија Илија. Дакле са свим напред изложеним доказано је и утврђено да је окр. Голубовић Радоња учинио сва крив. дјела стављена му на терет у диспозитиву оптужнице.

25. – Ок. Петковић Милош на саслушању код полиције признао је, да га је у пролеће 1931 године у Београду обавестио сада осуђени Ивић Михаило, да се у Београду налази сада осуђени Милетић Петко, који га позива на састанак. Тада је сазнао да је Петко као комуниста дуже времена био у Русији. Он да се је састао са Петком који га је замолио, да га помаже у његовом раду, због чега је послан и дошао из Русије. Од Петка да је добио концепт летка за 1 август 1931 године, који је откуцао на матрици и предао Ивићу ради умножавања. Ивић да је умножио већи број тих летака која су растурали нека лица по разним улицама града Београда, па и он по Чубури. Трећи дан по растурању да му је Ивић рекао, да су неки растурачи летана ухапшени и да њега полиција тражи, те да мора да напусти Београд. Од Петка да је добио 800 динара за пут и кренуо за Златибор, намо је доцније дошао и Ивић, који му је рекао, да мора да напусти Југославију. Са Ивићем да је дошао до Бос. Брода где га је чекао Милетић, са којим је отишао за Љубљану и одатле у Беч. Из Беча да га је послао Централни комитет у Москву на изучавање партијске школе и осталих агитационо пропагандистичких курсева. У Москву да је стигао крајем месеца октобра 1931 год., где је у поменутој школи остао годину дана, а затим да је послат у једну фабрику на практични партијски рад, где је остао до месеца априла 1935 године. Овог месеца да му је саопштено, да се по наређењу ЦК КПЈ има вратити у Југославију. У школи да је добио инструкције и нешто новца, један фалсификовани југословенски пасош на име Јована Станића, професора из Београда, адресу и јавку за Беч.

Адреса да је гласила „Гелтруд Љубац Кохгасе број 10“, а јавка „долазим од Рихарда“. Москву да је напустио 16 априла 1935 год. и дошавши у Беч, да се је јавио на поменуту адресу. У Бечу да је остао до 7 маја 1935 и тада да је добио југословенски пасош на име „Младен Поповић, трговац из Скопља, нешто новаца, адресу и јавку за Клагенфурт. Адреса да је гласила „Безецерплац Александар бр. 12“, а јавка „Долазим од Шварца“. Ту да је добио једно лице, које га је превело у Југославију. На Цетиње да је дошао око 20 маја 1935 год., где се је јавио на адресу „Хотел Београд“, а коју је адресу добио у Бечу. У хотелу да је потражио Јовановића Блажа, који га је, на његово тражење, довео у везу са Лекићем Николом, конспиративно „Горанином“, секретаром Покрајинског комитета КПЈ за Црну Гору. Лекићу да је предао свој пасош, који је добио у Бечу и да је са њим све до свог одласка у војску 20 августа 1935 год. разговарао о ситуацији и стању комунистичке организације у Црној Гори којом му је приликом Лекић изложио организационо стање партије и омладине, а он да је Лекићу објаснио нови курс и тактику Комунистичке партије, рекавши му да се не сме иступати против федералиста и других опозиционих група. После 10 дана да га је Лекић довео у везу са Ћуфком Костом, чланом Покрајинског комитета, са којим се је више пута састао и коме је исто говорио о новој партиској тактици. Тад да је отишао у Подгорицу, где се је јавио секретару Округног комитета Брковићу Сави, кога је такође упознао са новом партиском тактиком. Дана 20 августа 1935 год. да је отишао у Сињ на отслужење свог кадровског рока, а 7 фебруара 1936 год. да је отпуштен из војске као стално неспособан. На пролазу кући у Подгорици да се је састао са Брковићем Савом, који га је обавестио о провали организације и препоручио му, да буде инструктор и помагач Округног комитета у Колашину, у коме су чланови Тошић Стеван, Ранчевић Милинко и Анђелић Љубомир. Дана 23 априла 1936 године у Подгорици, због састанка са окр. Голубовићем Радоњом, да је са њим ухапшен.

Од свега напред наведеног на саслушању код суда признао је и то, да је по убеђењу комуниста и да се сматра чланом Комунистичке партије и да је због сукоба са Вујковићем, чувши, да ће за то бити ухапшен, месеца септембра 1930 године илегално прешао Аустрију, где је остао до 5 маја 1935 год. Тада да се је вратио у Југославију, јер му је отац писао, да га позивају у војску. Границу да је поново прешао илегално. За време свога боравка у емиграцији, да није ништа илегално радио, а нити у Југославији пре одласка у емиграцију, нити по повратку из емиграције, а нити је са лицима наведеним у његовом полиц. записнику имао комунистичке везе. Од свих тих лица да познаје само Милетића Петка, који му је рођак, затим Лекића Николу и Тошића Стевана, а остале уопште да не познаје.

Његово признање код полиције у погледу веза са Милетићем Петком, Ивићем Михаилом, те куцања на писаћој машини наведеног летка и растурања истог, те одлазак његов у Беч и у Москву на изучавање партиске школе, утврђено је полиц. исказом он. Петка Милетића Д. С. број 53/32 од 3. XI 1932 год. бр. 17.

Из чињенице, што је окр. Ћетковић Милош признао да је по убеђењу комуниста и да се сматра чланом комунистичке организације, мора се извести закључак да је све истина што је он казао код полиције у погледу свога чланства у Комунистичкој организацији, те раду на куцању и растурању летана, изучавања партиске школе у Москви и веза његових са осталим члановима комунистичке организације у Црној Гори, које су везе установљене полиц. исказом окр. Ђуфке Косте, а његов рад пре одласка његовог у иностранство и одлазак у Москву напред цитираним исказом окр. Милетића Петка. Да је он заиста дошао у Југославију по наређењу Централног комитета, због рада са другим члановима комунистичке организације у Црној Гори, то је утврђено и пријавом Јовановића Душана, члана управе општине колашинске Д. С. број 740/36, из које се пријаве види, да је Ћетковић дана 23 априла 1936 године био у друштву са окр. Голубовићем Радоњом, код кога је тога дана приликом претреса нађен састав под насловом „Драги Планинче“, а у коме је саставу изложен дневни ред једне конференције, на којој се имао да поднесе извештај Покрајинског комитета, затим извештај о одлукама VII конгреса Ком. интернационале и друга питања у вези рада и организације Комунистичке партије. Са свим напред изложеним утврђена је кривица окр. Ћетковића Милоша за сва дела, која су му стављена на терет у диспозитиву оптужнице.

26. – Окр. Пурлија Илија на саслушању код полиције признао је да је 1934 год. постао члан Привременог Месног комитета КПЈ у Бару, у коме су комитету били још чланови Голубовић Радоња, Мук Стеван и Жугић Обрад. Секретар комитета да је најпре био Голубовић, а по одласку овога из Бара, он. Чувар материјала да је био Жугић. О раду комитета он да је слао извештаје Окр. комитету у Вирпазару, од кога је слат комунистички материјал. Почетком 1936 да је одржана месна конференција на месту „Гвоздени брег“, на којој је поред других лица био и Машановић Блажо из Попратнице и то као делегат Окружног комитета. На свршетку конференције да је изабрат одбор сталног Месног комитета, у који су ушли: он, Мук Стеван и Жугић Обрад, који су били у привременом комитету. На територији Месног комитета у Бару да је било пет ћелија. Листове „Удар“, које је примао од Покрајинског комитета, да је он давао прочелницима ћелија, да са садржајем истих упознају чланове својих ћелија. Ови да су му после тога враћали ове листове, које је чувао са осталом архивом Месног комитета. Пближе је означено, накав је све комунистички материјал био у архиви, коју је напоследку предао Жугићу Обраду.

На саслушању код суда све је порекао, а признао је, само, да је на шапирографу умножио два летка и то под насловом „Другови радници“ и „Другови“. Те летке на његову молбу да је саставио Голубовић Радоња и у њима да се напада Управа Барског жељ. удружења. Шапирограф за умножавање да су купили на Цетињу, а плехану кутију да је донео из барског жељ. друштва. Шапирограф са кутијом да је два пута предавао Жугићу на чување. Кад му је први пут дао да је у кутији са шапирографом био и по један примерак од поменуто два летка. Жугићу да је давао на

чување због тога, пошто се је бојао да би се то код њега пронашло приликом претреса. Неколико времена пре његова хапшења да га је замолио Караникић Ђуро, шофер и радник код Барског жељ. удружења, да му дадне шапирограф и кутију. Услед тога да је узео кутију од Жугића Обрада, коју је предао Караникићу. Овај да је кутију држао код себе три дана и поново је донео код њега. На десет дана пред своје хапшење да је ту кутију поново по други пут однео код Жугића, коме је и том приликом рекао, да се боји претреса стана. Примивши кутију од Караникића, да исту није отварао, и да услед тога не зна, како је у ту кутију дошао комунистички материјал, кога он није унутра ставио, исто тако да не зна, где је Жугић Обрад од њега примљену кутију сакрио.

Његово признање у погледу умножавања наведених летана утврђено је исказом окр. Голубовића Радоње. У погледу давања ових летана и шапирографа другима исказом окр. Жугића Обрада, као и проналаском тих летана и шапирографа са осталим комунистичким материјалом, кога је Жугић Обрад, примивши од окр. Пурлије Илије, сакрио у својој башти крај плота. Надаље судским исказом окр. Жугића Обрада установљено је, да је њему окр. Пурлија Илија нудио на читање и друге летке и то са насловом „Радници и сељаци“, и летке у којима је нешто писано о опозицији. Ове установљене чињенице су доказом да је окр. Пурлија Илија био члан комунистичке организације и као такав да је комунистички материјал наведен у диспозитиву оптужнице који је примао од Покрајинског комитета другима давао на читање, односно да је његово називање код полиције у погледу чланства у комунистичкој организацији и растурања комунистичког материјала истинито.

27. – Окр. Жугић Обрад на саслушању код полиције признао је, да је 1934 године, на наговор Голубовића Радоње, постао члан Месног комитета КПЈ у Бару. У том комитету поред њега да су били чланови Голубовић Радоња, Пурлија Илија и Мук Стеван. Крајем 1934 године да је одржана Месна конференција, на којој су били он, Голубовић, Пурлија Илија и Лекић Ристо из Вир-пазара, и један човек из Улциња. У почетку 1935. год. Голубовић је отишао из Бара и да је тада Пурлија преузео дужност секретара и техничара Месног комитета, док је он код себе чувао материјал, од кога је Пурлија више пута узимао поједине примерке. Сем материјала да је чувао шапирограф и архиву, која је код њега нађена сакривена у дворишту. По наређењу Окружног комитета да је почетком 1936 године одржана Месна конференција у околини Бара и то на месту званом „Гвоздени брег“. На тој конференцији поред других лица да је био и Машановић Блажо из Попратнице, као делегат Окружног комитета. Том приликом да је извршен избор чланова Месног комитета, у који су ушли, он, Пурлија Илија и Мук Стеван. Потоња двојица да су изабрани за делегате конференције Окружног комитета. Сем чланства у Месном комитету признао је, да су он и Мук Стеван били и чланови комунистичке ћелије, у којој је био прочелник Пурлија Илија. За Голубовића је још казао, да је у стану Пурлије умножио 20 комада летана са насловом „Другови“ и да је он од тих летана два комада добио од Пурлије Илије које је ставио у Архиву и

који су међу комунистичким материјалом, сакривени у његовом дворишту и пронађени.

Од свега напред наведеног на саслушању код суда признао је и то, да му је Пурлија 1934 године нудио на читање један летак „Радници и сељаци“, који није примио, пошто је био врло слабо штампан, да се није могао читати. Исте године да је Пурлија код његове куће оставио један летак, у коме је нешто писано о опозицији. Тај летак да је спалио, пошто га није могао да чита. Сем овога да му је Пурлија једном приликом 1934 године донео један шапирограф и два летка и то да су летци, који му се показују, а од којих један има наслов „Другови радници“, а други „Другови“. Шапирограф и леци да су код њега стајали око 20 дана и да је шапирограф био сакривен у башти крај плота. Он да је ухапшен 23 маја 1936 год., а око 10 дана пре његова хапшења да је Пурлија његовој кући донео једну плехану кутију, замоливши га, да је склони за пет до шест дана, јер се боји претреса. Кутију да није отварао и да му није било познато, шта се у њој налази. Кутију да је сакрио у дворишту између цигала и жичане оgrade, гдје ју је полиција и пронашла. Признао је да је једном приликом 1934 године, дошавши кући Пурлијиној, затекао га, да умножава летке са насловом „Другови“. Око избора 1935 да су дошли у његову кућу Пурлија Илија и Мук Стеван. Мук да је том приликом рекао, да имају да пишу некакви извештај, што им он није дозволио. Рекао је да се не сећа, да ли му је Пурлија надгод донео на читање илегални лист „Удар“.

Чињеница, да је код окр. Жугића Обрада нађен комунистички материјал, који је он према признању његовом и окр. Пурлије, од Пурлије примио и сакрио у свом дворишту, доказом је да је он био члан комунистичке организације и као такав имао за дужност да код себе чува комунистички материјал. Да он није био члан комунистичке организације, то свакако окр. Пурлија Илија не би хтео нити смео да му преда шапирограф и комунистички материјал код њега пронађен, а нити би му нудио на читање напред наведене комунистичке летке. Исто тако ова чињеница је доказом, да је све истина што су он, Голубовић Радоња, Пурлија Илија и Мук Стеван признали код полиције у погледу чланства у комунистичкој организацији, као и у погледу чувања и растурања комунистичког материјала. Дакле утврђена је кривица окр. Пурлије Илије за сва кривична дела стављена му на терет у диспозитиву оптужнице.

28. – Окр. Мук Стеван на саслушању код полиције признао је, да је месеца јануара 1935 год. у Бару, на наговор Голубовића Радоње, постао члан његове ћелије и да је од њега добијао на читање листове „Удар“, „Пролетер“ и „Класну борбу“ и брошуре „Шта и како да се ради“. Голубовић да га је пре свог одласка из Бара повезао са окр. Пурлијом Илијом, рекавши му, да са Пурлијом има продужити рад. Пурлија да га је повезао са окр. Жугићем Обрадом и да је Пурлија примао комунистички материјал од Окружног комитета у Вир-Пазару. Почетком фебруара 1936 године, по наређењу Окружног комитета, да је одржана Месна конференција у околини Бара на месту званом „Гвоздени брег“. На тој конференцији да је извршен избор чланова Месног комитета, у који су ушли

он, Пурлија и Жугић, те да су он и Пурлија изабрани за делегате конференције Окружног комитета. Том конференцијом да је руководио Машановић Блажо из Попратнице, делегат Окружног комитета. Међу члановима Месног комитета да је извршена подела рада и то тако, да је Пурлија вршио дужност секретара, одржавао везу са Окружним комитетом и преко себе примао комунистички материјал. Код Жугића да се је налазило спремиште материјала, а он је имао за дужност организацију партије и да у име партије контролише рад у организацији СКОЈ-а. За ову организацију да је примао комунистички материјал и то окружнице бр. 3 и 5, летке са насловом „Радном народу села и града“ и „Другови и другарице“, са чијом је садржином упознавао чланове ћелије СКОЈ-а, у којој је он био привремени прочелник. Члановима ове ћелије да је дао на читање неколико комада летака у којима је изнет рад првог барског жељезничког удружења. Те летке је примио од Голубовића Радоње у марту 1935. године.

На саслушању код суда све је поренао, а признао је само да је по убеђењу комуниста и да познаје сва лица наведена у његовом полици. записнику, но да са њима никада није разговарао о комунизму и комунистичкој партији, већ да је само са Голубовићем Радоњом разговарао о привредном стању и о тешком стању радника. Признао је такођер, да је од неког чуо, да постоји један шапирограф, али да му није познато, где је био и ко је на њему умножавао летке.

Напред наведена одбрана окр. Муна Стевана измишљена је и неоснована, јер из чињенице, да је по убеђењу комуниста и да је према судском исказу окр. Жугића пред изборе 1935 са Пурлијом дошао у кућу Жугића због писања неког извештаја, затим да је одржавао везе са окр. Пурлијом, Голубовићем и Жугићем, мора се закључити, да је и он као и ова тројица, како је то напред наведено и утврђено, био члан комунистичке организације и као такав са њима одржавао везу, радио у овој организацији и растурао комунистички материјал наведен у диспозитиву оптужнице, што је све иначе признао на саслушању код полиције.

29. – Окр. Машановић¹⁸ Блажо на саслушању код полиције признао је, да је у првој половини 1935 године у селу Попратници, на наговор Лекића Ристе, студента права, који се сада налази у бекству, формирао комунистичку ћелију и у истој био прочелник. Са Ристом, који је био члан Месног комитета, да је одржавао везе и од њега примао на читање комунистички материјал. Маја месеца 1935 године да му је Ристо, полазећи тада у војску, рекао, да би он њега требао заменити у његовој партијској функцији, казавши, да је секретар Окружног комитета у Бару и да се на територију овога налазе три месна комитета и то у Виру, Бару и Улцињу. У првом да је секретар Лековић Перо, у другом Пурлија Илија, а у трећем Стругар Бошко. Месеца септембра 1935 године да је био на пленарној седници Покрајинског комитета, која је одржана на месту званом Хум. На овој седници да је Лекић Никола, секретар Покрајинског

¹⁸ Писало је Машковић.

комитета, реферисао о општем стању покрета, а присутни делегати да су поднели извештај о приликама у својим местима. Том приликом да су делегати примили разне суме новца на име путних трошкова од Ђуфке Косте, а он да је примио 160 динара. У јануару 1936 године да је био поново позват на Цетиње ради консултовања са члановима Окружног комитета и да је та конференција одржата у стану Ђуфке Косте, на којој су сем делегата Окружног комитета били присутни Ђуфка Коста и Лекић Никола. Том приликом да су закључили да се одрже месне конференције и на њима да се изврши избор нових чланова Месног комитета и делегата за окружну конференцију. И тада да је од Ђуфке Косте примио 160 динара на име путних трошкова. Месни комитет у Виру да је одржао прву Месну конференцију у селу Бољевићима. На тој конференцији да је извршен избор чланова Месног комитета, у који је ушао и он. Другу месну конференцију да је одржао Месни комитет у Бару, на којој су за чланове Месног комитета изабрани и то Пурлија Илија, у својству секретара, Мук Стеван и још једно лице, коме не зна име и да је извршен избор чланова комитета, у који су ушли три лица, од којих познаје само Стругара Бошка, који је изабран за секретара. Четврту месну конференцију да је одржао Месни комитет Петровац на једном брду у околини Петровца и да је тада извршен избор чланова комитета, у који је изабран Греговић Марко и још једно лице. Месеца фебруара 1936 да је одржана окружна конференција у селу Бољевићима у кући Лековића Велише и да су том приликом изабрани за чланове Окружног комитета Пурлија Илија, Греговић Марко и Стругар Бошко.

У погледу комунистичког материјала пронађеног код окр. Жугића Обрада признао је да је лист „Удар“ број 5–6 примио од Покрајинског комитета и да га је доставио Месном комитету у Бару. Цедуљицу са насловом „Црном Врху“ да је он написао и потписао својим конспиративним именом. Остали материјал да је такође слао Покрајински комитет на Цетињу Окружном комитету, а неки опет да је израђиван од овог Окружног комитета.

На саслушању код суда све је поренао, тврдећи да судски исказ окр. Андрије Љубише, који му је предочен, не одговара истини и да он уопште не познаје Андрију Љубишу, и да му није ништа познато о ономе што Љубиша у свом исказу тврди.

Напред наведена одбрана окр. Машановића Блажа измишљена је и неоснована, односно она је оборена судским исказом Андрије Љубише, а према коме је исказу Машановић био на састанку, који је почетком 1936 год. одржан у кући Медин Душана у Петровцу и на коме је водио главну ријеч и предложио избор чланова новог Месног комитета у Петровцу и да чланови изаберу себи конспиративна имена. Том приликом да је заиста извршен избор нових чланова Месног комитета, у Петровцу и чланови истог да су себи узели лажна имена. Надаље он је био и на састанку у кући Лековића Велише, који је састанак трајао целу ноћ и на којем је састанку такођер било говора о избору чланова комитета.

Пошто је утврђено, да је он био на реченим састанцима, то је тим доказано, да је и он био члан комунистичке организације, односно члан Окружног комитета КПЈ и као делегат овог комитета да је присуствовао поменутиим месним конференцијама, на којима је вршен избор нових чланова месних комитета, како је иначе и он сам признао код полиције, као и други окривљеници, који су према судском исказу окр. Андрије Љубише присуствовали на реченим састанцима. Из ове чињенице може се и мора закључити да је истинито његово називање код полиције, у погледу по њему растуреног комунистичког материјала, који му је стављен на терет у диспозитиву оптужнице.

30. – Окр. Греговић Марко на саслушању код полиције признао је, да је у лето 1935 године на његовом имању одржан састанак, на коме су били: он, Вукмановић Светозар, Медин Душан и Андрија. Том приликом да су они образовали Месни комитет и постали чланови овог комитета у коме је он био секретар. Сем овога да су закључили, да сваки од њих формира по једну комунистичку ћелију и да се успостави веза са Окружним комитетом у Вир пазару. Он да је формирао своју ћелију и да је добио налог од Вукмановића, да он иде или кога упуту у Вир пазар код Машановића Блажа, од кога ће добити упутства за даљи рад. За ово да је послао Медин Душана, који је од Машановића донео инструкције за рад и да су се њих два договорили да ће комунистички материјал и инструкције доносити Анђус Иво и предавати њему и осталим прочелницима ћелија. Наведени месни комитет у Петровцу да је имао три повереништва и 18 ћелија. За секретаре повереништва да су били изабрани: Медин Душан, Драшковић Лазар и Анђус Иво, и то на састанку, који су одржали прочелници ћелија у околини Петровца. Он да је по налогу Машановића Блажа сазвао месну конференцију, која је месеца јануара 1936 године одржана на једном брду у околини Петровца. На тој конференцији да су били присутни поменути секретари, он и Машановић Блажо. Том приликом да је извршен избор чланова Месног комитета, у који су ушли он, и поменути секретари повереништва. У месецу фебруару 1936 године да је на позив Окружног комитета одржана окружна конференција у селу Бољевићима и да су као делегати Месног комитета у Петровцу на ту конференцију послани Драшковић Лазар и Медин Душан. Илегални материјал и то листове „Удар“, „Пролетер“ и „Хрватски пут“ и брошуре „Шта и како да се ради“, као и већи број разних летака да је слао Окружни комитет Месном комитету у Петровцу. Тим материјалом да је руковао Анђус Иво, дајући га на читање прочелницима ћелија. Код Анђуса да се је налазила и архива Месног комитета.

Од свега напред наведенога на саслушању код суда признао је и то: да су у августу 1935 године били у Петровцу на летовању ћаци, чланови Ферилалног савеза. Међу њима да је био и Вукмановић Светозар, са којим се упознао. Крајем августа 1935 године да су се скупили ћаци на његову имању. Међу њима да је био и Вукмановић Светозар и да су том приликом разговарали о политици и о удруженој опозицији, а да није чуо, да ли су штогод разговарали о комунистичкој партији и о уснивању месног

комитета. Не зна да ли је био присутан окр. Андрија Љубиша, али постоји могућност да је био присутан.

Напред наведена одбрана окр. Греговића Марка оборена је ниже изложеним исказом окр. Андрије Љубише који је код суда казао да је присуствовао на два састанка и да је на оба та састанка био поред других лица и окр. Греговић Марко који је на овом другом састанку изабран за члана Месног комитета и то у својству секретара а да су чланови комитета по предлогу Машановића Блажа, који је на том састанку водио главну реч и предложио избор чланова комитета и бирање конспиративних имена изабрали себи конспиративна имена. Са овим је утврђено и доназано да је окр. Греговић заиста био члан комунистичке организације како су то он, и остала лица, која су била на реченим састанцима, признали код полиције.

31. – Окр. Андрија Љубиша на саслушању код полиције признао је, да је лета 1935 год. био на састанку на имању Греговића Марка. Том приликом да је извршен избор чланова Месног комитета у Петровцу, у који су ушли и то Греговић Марко, као секретар, Медин Душан и Драшковић Лазар, Анђус Иво и Ђурашевић Лука као чланови. Сем овога да су он и Ђурашевић Лука постали чланови ћелије, у којој је био прочелник Анђус Иво. Понекад од Анђуса, а понекад од Греговића Марка, да је примао на читање листове „Удар“, „Пролетер“ и „Хрватски пут“ и брошуре „Шта и како да се ради“ и разне комунистичке летке, које је летке растурао. У јануару 1936. год. да је обавештен од Греговића Марка о одржавању Месне конференције, на којој би се имао да изврши избор чланова Месног комитета. Та конференција да је одржана у кући Медин Душана и на истој да су били Машановић Блажо, Медин Душан, Анђус Иво, Греговић Марко, Драшковић Блажа, договорили су се о [буду]¹⁹ раду и извршили избор нових чланова Месног комитета у који су изабрани и то: Греговић Марко, у својству секретара, он, Медин Душан, Драшковић Лазар, у својству чланова. У фебруару 1936. године, према налогу Окружног комитета у Бару, да је Месни комитет у Петровцу због избора делегата за Окружну конференцију, одржао састанак, на коме су он и Медин Душан одређени за делегате. Они да су отишли на ту конференцију, која је одржана у кући Лековића Велише, у селу Бољевићима. Та конференција да је трајала целу ноћ и да се после одржаних реферата приступило избору нових чланова Окружног комитета, у који су поред других лица изабрани и окр. Греговић Марко и Пурлија Илија.

Од свега напред наведеног на саслушању код суда признао је и то, да су му Митровић Стеван и Вукмановић Светозар говорили о комунизму, да је у лето 1935 год. на имању Греговића Марка у Петровцу одржан састанак, на који је он случајно дошао и на ком су сем њега били присутни Греговић Марко, Вукмановић Светозар, Драшковић Лазар, Медин Душан и Андрија. На том састанку да се је говорило о Народном фронту, о опозицији и на концу о оснивању ненаквог комитета. Почетком 1936 год. да је одржан други састанак у кући Медин Душана, на коме су сем њега

¹⁹ Додали смо „буду“ нао дио ријечи „будућем“, што је сасвим логично.

били присутни Машановић Блажо, Медин Душан, Греговић Марко, Анђус Иво, Драшковећ Лазар и Ђурашевић Лука. На том састанку да је водио главну ријеч Машановић Блажо и да је предложио избор чланова комитета и да сваки члан мора имати неко име. У комитет да су изабрани и то Греговић Марко, у својству секретара, он, Медин Душан и Драшковећ Лазар, те да су они себи изабрали имена и то: он име „Марковац“, Медин Душан име „Триглав“, а имена других да не зна. Овај комитет да је изабран за Петровац и да се је звао Месни комитет и да је он у њега дошао из општине Свети Стефан. Чланови Месног комитета да нису одржали никакву седницу и да он као члан није ништа радио, а нити је знао шта има да ради. Трећи састанак да је одржан у кући Лековића Велише у Бољевићима. На томе састанку да их је било више, од присутних да је познавао по имену Машановића Блажа. Конференција да је трајала целу ноћ и да је чуо где се говори, да ће се бирати неки нови комитет, али да незна да ли је биран. О томе састанку да је обавештен из Петровца, само незна ко га је обавестио. Он да је у почетку мислио да су ово састанци Удружене опозиције, али да је касније видео, да су то састанци комунистичке партије, па услед тога да више није ишао на никакве састанке, нити ће у будуће у овој ствари сарађивати. Од Анђуса Иве и Ђурашевића Луке да је примао опозиционе летке, који су ови примали директно из Загреба.

Према напред изложеном признању окр. Андрије Љубише, утврђено је, да је он био на три састанка Комунистичке партије и да је на другом састанку са другима изабран за члана Месног комитета КПЈ у Петровцу. Дакле доказано је и утврђено, да је он био члан Комунистичке партије, чије је постојање утврђено комунистичким материјалом и извештајима о раду ове организације, те да је као члан долазио на поменуте састанке.

32. – Окр. Медин Душан на саслушању код полиције у погледу поменутих састанака, чланства свога и осталих окривљеника у ћелији, у Месном комитету, и у погледу начина примања комунистичког материјала, признао је и исказао је као окр. Андрија Љубиша.

33. – Окривљени Медин Андрија на саслушању код полиције признао је, да је месеца августа 1935 год. по окр. Греговићу Марку уведен у комунистички покрет. У овом месецу да је на позив Греговића дошао на састанак, који је одржан на имању Греговића и на ком је извршен избор чланова Месног комитета. Која су све лица била присутна на том састанку, а која изабрана у Месни комитет казао је као и окр. Андрија Љубиша и Медин Душан. Даље је признао, да су он и Медин Душан постали чланови ћелије у којој је био прочелник Греговић Марко, и да је на састанцима те њихове ћелије два до три пута присуствовао Вукмановић Светозар, који је водио главну реч, излажући значај ћелија у Комунистичкој партији. Надаље да је једном приликом при крају 1935 год. од Греговића добио неке илегалне летке за растурање, али да их није растурао.

Све напред наведено на саслушању код суда порекли су Медин Душан и Андрија, тврдећи да нису били на никаквим комунистичким састанцима, на којима је вршен избор чланова у комунистичкој

организацији, и да су они били изабрани за чланове те организације. Исто тако да од никог нису примали никакву комунистичку литературу.

Ова њихова одбрана измишљена је и одобрена је напред изложеним судским исказом окр. Андрије Љубише, а према коме су исказу њих обојица поред других лица били на састанку, који је одржан на имању окр. Греговића Марна и који је састанак према тврдњи Андрије Љубише био састанак Комунистичке партије и на коме је поред другог говорено о оснивању комитета. Да је овај састанак био састанак Комунистичке партије, то се види из друга два састанка, на којима је био присутан окр. Медин Душан, који је шта више на другом састанку изабран за члана Месног комитета у Петровцу и који је изабран за делегата окупне конференције, која је одржана у селу Бољевићима. Пошто је утврђено да су ови састанци били састанци Комунистичке партије, то се мора узети за доказано и утврђено, да су сва лица, која су присуствовала било којем састанку били чланови комунистичке организације, па доследно овоме да су и окр. Медин Душан и Андрија, који су присуствовали ма на којем састанку, били чланови комунистичке организације, јер да нису били чланови, то не би ни долазили на овакве састанке.

Да су у Црној Гори постојале поменуте јединице Комунистичке партије наведене у диспозитиву оптужнице и да су њени чланови држали састанке, на којима су доносили закључке о раду у организацији, то се види и доказано је сем са извештајем пронађеним код Митровића Ђорђа и са пронађеним записницима и резолуцијама, које су на тим састанцима донешене. Надаље да су поједини окривљени као чланови речених организација растурали инкриминисани комунистички материјал, то је установљено и доказано сем њихова признања код полиције и суда и са комунистичким материјалом пронађеним код неких окривљеника, како се то види из записника о претресу стана и просторија тих окривљеника.

Да су поменуте организације, удружења, која имају за циљ пропаганду комунизма, ноторна је ствар, односно то произилази из пронађеног комунистичког материјала, који ће бити на главном претресу размотрен, односно прочитан.

Да су инкриминисани листови, окружнице, летци, брошуре, састави и написи које су поједини окривљеници према напред изложеном било писали, било другима давали на читање и ради растурања и у истом циљу слали у друга места по куририма, такве природе и садржине, да се њима дају упуте за рад појединих јединица Комунистичке партије, врши комунистичка пропаганда и убеђују други, да треба променити политички и социјални поредак у држави насиљем и терором, јасно произилази из целе садржине цитираних листова, брошура, летана, окружница, састава и написа. Према горе изложеном довољно је утврђен објективни учин инкриминисаних кривичних дела и субјективна кривица окривљених, па је стога ова оптужница оправдана и на закону основана.

2. децембра 1936. год.
Београд.

Старешина Државног тужиоштва
Државног суда за заштиту државе,

(М.П.)

(потпис нечитак)

Драгослав Бојовић